

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ/PREZENČNÍ STUDIUM

2021-2022

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Lenka Heřmanová

Domácí násilí v rodině

Praha 2022

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Alena Svobodová, CSc.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR / FULL-TIME STUDIES

2021-2022

BACHELOR THESIS

Lenka Heřmanová

Domestic violence in the family

Prague 2022

The Bachelor Thesis Work Supervisor: doc. PhDr. Alena Svobodová, Csc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská/diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne:

Jméno autorky: Lenka Heřmanová

Poděkování

Mé poděkování patří doc. PhDr. Aleně Svobodové, CSc. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřená na téma „Domácí násilí v rodinách“. V teoretické části je popisováno základní vymezení pojmů této problematiky. Bakalářská práce se věnuje specifikům a druhům domácího násilí, dále také vymezení druhů rodin, osobnosti pachatele a oběti, prevenci domácího násilí, pomoci obětem a právnímu rámci této problematiky.

V části praktické jsou vyhodnoceny výsledky dotazníkového šetření a následně porovnány se stanovenými hypotézami.

Klíčová slova

Domácí násilí, kriminalita, oběť, pachatel, pomoc, prevence, rodina.

Annotation

The bachelor thesis is focused on the topic "Domestic violence in families". The theoretical part describes the basic definition of the terms of this issue. The bachelor thesis deals with the specifics and types of domestic violence, as well as the definition of family types, the personality of the offender and the victim, the prevention of domestic violence, assistance to victims and the legal framework of this issue. In the practical part, the results of the questionnaire survey are evaluated and then compared with the established hypotheses.

Keywords

Crime, domestic violence, family, help, offender, prevention, victim.

Obsah

ÚVOD	1
TEORETICKÁ ČÁST.....	2
1 DOMÁCÍ NÁSILÍ	2
1.1 DRUHY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	4
1.1.1 Fyzické násilí	5
1.1.2 Psychické násilí.....	5
1.1.3 Sexuální násilí	6
1.1.4 Ekonomické násilí	7
1.1.5 Emocionální násilí.....	7
1.1.6 Sociální násilí.....	7
1.2 CYKLUS DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	7
1.3 PŘÍČINY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	9
2 OBĚŤ A PACHATEL DOMÁCÍHO NÁSILÍ	13
2.1 OBĚTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	15
2.1.1 Ženy jako oběti domácího násilí.....	16
2.1.2 Muži jako oběti domácího násilí	19
2.1.3 Senioři jako oběti domácího násilí.....	23
2.2 OSOBNOST PACHATELE A OBĚTI.....	24
2.2.1 Osobnost pachatele	24
2.2.2 Osobnost oběti.....	27
2.2.3 Transgenerační přenos.....	28
3 RODINA.....	31
3.1 DRUHY RODIN	31
4 PREVENCE DOMÁCÍHO NÁSILÍ.....	34
4.1 VYKÁZÁNÍ JAKO PROSTŘEDEK PREVENCE	35
4.2 INSTITUCE POMÁHAJÍCÍ OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ	36
4.3 PRÁVNÍ RÁMEC PROBLEMATIKY DOMÁCÍHO NÁSILÍ	40
PRAKTICKÁ ČÁST	43
5 METODIKA VÝZKUMU.....	43
5.1 CÍL VÝZKUMU	43
5.2 VÝZKUMNÉ HYPOTÉZY	43

5.3 VÝZKUMNÁ METODA A ORGANIZACE VÝZKUMU.....	44
5.4 VÝZKUMNÝ VZOREK.....	44
6 VÝSLEDKY VÝZKUMU	45
7 INTERPRETACE A OVĚŘENÍ HYPOTÉZ	61
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	65
SEZNAM OBRÁZKŮ GRAFŮ, A TABULEK	68
SEZNAM PŘÍLOH	II

ÚVOD

Domácí násilí není pro naši společnost nic neznámého. Jak uvádí spisovatelka Ludmila Čírtková: „*Problematika domácího násilí „spala“ prakticky do 70. let minulého století. Doznávalo tradiční přesvědčení, že žena je podřízena muži a muž má právo usměrňovat svou ženu.*“¹

Domácí násilí je jedna z nejrozšířenějších forem násilí ve společnosti, a bohužel také nejutajovanějších. V mnoha případech na tento problém v rodině nikdy nikdo nepřijde, samotné oběti mají tendenci skrývat týrání. V dalším případě o domácím násilí může vědět blízké okolí, ale nezasáhne, protože vnímá tento problém jako soukromou věc partnerů. Tyto nesnáze se mohou vyskytovat jak v rodinách sociálně slabších, tak v rodinách s dobrým zázemím a postavením.

Cílem bakalářské práce je blíže objasnit tuto problematiku - zjistit nejčastější důvody, které vedou k domácímu násilí v rodině, a způsoby řešení domácího násilí a jejich účinnost. V teoretické části je definováno domácí násilí, uvedeny jeho formy a příčiny a charakterizovány oběti a pachatel. Vzhledem k tomu, že je zde věnována pozornost osobnostem pachatele a oběti, je následně podrobněji vysvětlen transgenerační přenos. Důraz je dále kladen na význam rodiny, jsou vymezeny druhy rodin a uvedeno, v jakých rodinách se tento problém vyskytuje s větší pravděpodobností. Následně je v teoretické části práce věnována pozornost prevenci domácího násilí, pomoci obětem tohoto negativního jevu a je vymezen právní rámec této problematiky.

Pro splnění stanovených cílů je v praktické části využita metoda dotazníkového šetření. Dotazník byl umístěn na sociální síť, protože v dnešní době mají sociální sítě největší dosah a je tak možnost, že dotazník vyplní co největší množství respondentů z řad široké veřejnosti.

¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. *ISBN 978-80-7380-806-8*.

TEORETICKÁ ČÁST

1 DOMÁCÍ NÁSILÍ

Násilí, je hrubé použití fyzické síly proti druhé osobě nebo sobě samému, za účelem způsobit zranění, smrt nebo jiné poškození.

Je důležité definovat pojem násilí a domácí násilí, jedná se totiž o dva rozdílné termíny. Domácí násilí je specifické tím, že se odehrává pouze v partnerských či rodinných vztazích. Kdežto pojem násilí je obecný termín.

Definice pro pojem domácí násilí je mnoho a každá je svým způsobem správná. Tento problém se nedá vymezit a specifikovat pouze jednou definicí, neexistuje žádná ucelená verze. Definice je mnoho a všechny jsou si vzájemně podobné. Národní zdravotnický informační portál (NZIP) například uvádí: „*Domácím násilím se rozumí týrání fyzické (tělesné), psychické (duševní), sexuální nebo ekonomické mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí, mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita násilí se stupňuje a oběť ztrácí schopnost včas tyto střety zastavit a vyřešit narušený vztah.*“²

Čírtková definuje domácí násilí jako: „*opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního, sociálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.*“³

O domácím násilí se začalo intenzivněji mluvit mezi veřejností díky uveřejnění zvláště závažných a násilných případů týrání žen.

² Domácí násilí: co to je? | NZIP. NZIP – Národní zdravotnický informační portál [online]. Copyright © SrdjanVrebac [cit. 09.01.2022]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/101-domaci-nasili-zakladni-informace>

³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008. *Psyché (Grada)*. ISBN 978-80-247-2207-8.

„Tvář domácího násilí v původní podobě se svým způsobem stala Američanka Francine Hughesová, která 9. 3. 1977 upálila svého bývalého manžela.“⁴

Díky tomuto otřesnému případu, který pomocí médií pronikal hlouběji do společnosti a byl tak ostře sledován, se začalo více mluvit o problému domácího násilí. Vzhledem k tomu, čemu musela tato žena čelit i přes žádosti o pomoc u policie, je jasné, jak velká mezera byla v zákoně v souvislosti s agresivním chování partnera, fyzickým násilím a týráním.

Laxní a neúčinné postupy policie dohnaly ženu k upálení svého bývalého manžela a tyрана. Později advokát Francine Hughesové přiznal, že nedoufal v osvobození ženy porotou. Využil ale psychického problému nazývaného syndrom týrané ženy. O této nemoci se doposud mnoho nevědělo, pouze se o ni diskutovalo, ale před porotou právě díky tomu Francine uspěla a byla zproštěna viny. Obhájce paní Hughesové o pár let později přiznal, že výsledek soudu byl začátkem změn, co se domácího násilí týče.⁵

K začátkům domácího násilí obvykle dochází ještě ve stádiu takzvané zamilovanosti, kdy jsou emoce intenzivní. To znamená v začátcích vztahu, právě proto má týraný partner potřebu první náznaky či rovnou útoky zlehčovat a omlouvat. Je to způsobeno tím, že má ke svému partnerovi (tyranovi) stále velmi silně vyvinuté emoce, a nechce si připustit, že je ve vztahu něco špatně, nebo že velký problém teprve vzniká. Oběť má potřebu partnera omlouvat a namlouvat si, že se to již nikdy nestane. Zvláště v případě, kdy poprvé zažije takzvané líbánkové období. Jedná se o fázi po útoku či napadení partnera, kdy se tyran snaží omlouvat a slibovat, že k tomu již nikdy nedojde. V tomto případě jsou tyraní velmi přesvědčiví, obzvlášť pokud jde o první incident. Mohou pro své omluvy použít i drobné dárky, tím ve své oběti jen umocňují pocit, že se to nebude opakovat a chtějí se změnit.

⁴ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. *ISBN 978-80-7380-806-8*.

⁵ (Tamtéž, s. 10)

Ve většině případů tento postup dokonale funguje, oběť je citově stále vázaná na svého partnera, v tomto případě tyrana, a vše mu odpustí. Tím se ale dostává do začarovaného kruhu. Lze vydělit tři fáze: 1. fáze je vytváření napětí, 2. fáze období tyranie a 3. fáze se nazývá líbávkami.

Mezi základní znaky domácího násilí patří:

- opakování a dlouhodobost,
- eskalace – útoky agresora se zpravidla časem stupňují, od facek po vážné ohrožení na zdraví a životě,
- jasné rozdělení rolí ve vztahu – vždy je jeden partner nadřazen tomu druhému, ovládá celý chod domácnosti, má kontrolu nad svou obětí,
- neverejnost – útoky a násilí se zpravidla odehrávají za zavřenými dveřmi domácnosti.

1.1 Druhy domácího násilí

Problematika domácího násilí je velmi rozsáhlý a složitý problém, jedná se o vůbec nejrozšířenější podobu násilí a nemá pouze jednu podobu nebo formu. Proto rozlišujeme určité druhy a formy domácího násilí.

„V současnosti je všeobecně akceptováno, že domácí násilí může v roli oběti postihnout nejen ženy, ale také muže, děti a seniory. Toto rozšíření kategorií ohrožených osob se přímo promítá do diskusí o všech aspektech domácího násilí. Je například zřejmé, že transgenerační domácí násilí, které jde napříč pokoleními v rodině (například týrání seniorů), může mít své specifické a částečně i odlišné projevy a příčiny, které se neuplatňují u klasického partnerského násilí.“⁶

⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8.

Pro domácí násilí v rodině, jak už napovídá nadpis, je typický určitý blízký vztah mezi agresorem a jeho obětí. Tím je také spojuje určité okolí jejich blízkých přátel nebo jejich vlastních dětí.

Začátek domácího násilí v rodině bývá většinou velmi nenápadný, první náznak může být například v důsledku bezvýznamné hádky, kdy se partner poprvé neudrží a může svůj protějšek neboli oběť fyzicky napadnout. Nebo může konflikt vygradovat po dlouhodobém psychickém týrání, které si oběť nepřipouští, a jak je zvykem, domácí násilí se postupně zákonitě stupňuje. Může to tedy začínat velmi nevinně, ale končit vážným a brutálním týráním. Ve většině případů se tento problém tedy vyvíjí po určitou dobu a čím více oběť svému agresorovi dovolí, tím víc se agresor cítí nadřazen a má nad obětí moc.

1.1.1 Fyzické násilí

Násilí fyzické se vyznačuje úmyslným užitím síly k záměrnému ublížení na zdraví a způsobení bolesti. Mezi takové násilí řadíme: facky, kopání, bití pěstmi, strkání, škrcení, házení předmětů atd.

Tato podoba násilí se v největší míře odehrává skrytě za zavřenými dveřmi domácnosti, tyran nenapadne svou oběť před svědky, naopak se snaží toto násilí co nejvíce skrýt. Například když ví, že žena dochází mezi lidi do práce, neudeří ji do obličeje, ale vybere si jiné místo, na kterém nebudou podlitiny a zranění viditelné.

1.1.2 Psychické násilí

Psychické násilí nebo také označované za neviditelné je v toxickém vztahu zpravidla od začátku a je začátkem a cestou k násilí fyzickému. Pod takovým chováním si můžeme představit například: zesměšňování, vyhrožování, ponižování.

„Dlouhodobé psychické násilí může u oběti vést k neurotickým projevům, psychosomatickým onemocněním nebo psychiatrickým diagnózám (reaktivní deprese apod.)“⁷

Dále mezi takové násilí můžeme řadit i naprostou kontrolu nad partnerem, oběť je vyslýchána a kontrolována. Nemá žádný osobní prostor ani čas pro sebe. Psychické násilí je v mnoha ohledech pokládáno za zákeřnější než násilí fyzické. Jednak tím, že se obtížněji rozpoznává a o tomto druhu násilí se nemá okolí oběti, jak dozvědět, pokud se sama nepřizná. V dlouhodobém měřítku je psychické násilí stejně ohrožující jako to fyzické, vlivem takového týrání ztrácí oběť své sebevědomí a často viní sebe za situaci, ve které se nachází. Je tak nemožné se v takovém stavu postavit svému partnerovi a tyranovi.

1.1.3 Sexuální násilí

Jak je patrné z názvu, sexuální násilí je vynucování veškerých sexuálních praktik proti vůli oběti. O znásilnění ve vztazích se dnes moc nemluví, avšak drtivá většina těchto případů se děje právě v rodinném okruhu, a v nezdravých partnerských vztazích kde se vyskytuje i jiné násilí bývá i to sexuální.

„Podle zkušeností dochází však nejčastěji k znásilnění mezi manžely, partnery, příbuznými, sousedy a spolupracovníky.“⁸

„Jedním z nejrozšířenějších a nejnebezpečnějších mýtů ohledně znásilnění je ten, že znásilňuje cizí člověk kdesi v temném průchodu. Opak je však realitou. Ve více než 90 % případů (statistika Ministerstva vnitra, 1993) se jedná o znásilnění známým člověkem – sousedem, kamarádem, kolegou z práce, partnerem.“⁹

⁷ Znaky a druhy domácího násilí | magdalenium.cz. Pomoc obětem domácího násilí | Magdalenium [online]. Copyright © 2022 Magdalenium, [cit. 11.01.2022]. Dostupné z:

<https://www.magdalenium.cz/znaky-a-druhy-domaciho-nasili>

⁸ stop znasilneni.cz. stop znasilneni.cz [online]. Copyright © 2009 [cit. 07.02.2022]. Dostupné z: <https://stopznasilneni.ecn.cz/cz/znasilneni/myty-a-fakta>

⁹ (Tamtéž)

1.1.4 Ekonomické násilí

Do ekonomického násilí spadá upírání možnosti volně disponovat s rodinným rozpočtem. Veškeré peníze, které týraný partner vydělá, ihned odevzdává. Na každou věc, kterou by si chtěl koupit, se musí ptát, dostává určitý příjem na nejnnutnější věci. V takovém případě je velmi těžké se od partnera jakýmkoliv způsobem odpoutat nebo odejít, protože jedinec je bez příjmu.

1.1.5 Emocionální násilí

Jedná se o násilí, ke kterému jsou využívány blízké osoby, zvířata nebo i věci, ke kterým má oběť nějaké citové pouto. Tyran tak může využívat děti jako prostředek nátlaku, ubližovat jim, to samé platí i o zvířatech. Takový násilník se před ničím nezastaví a velmi rychle pochopí, jakým dalším způsobem může své oběti ublížit. Ve většině případů už může být oběť proti útokům "otupělá", a proto využije něco jiného, čím ublížit mnohem víc.

1.1.6 Sociální násilí

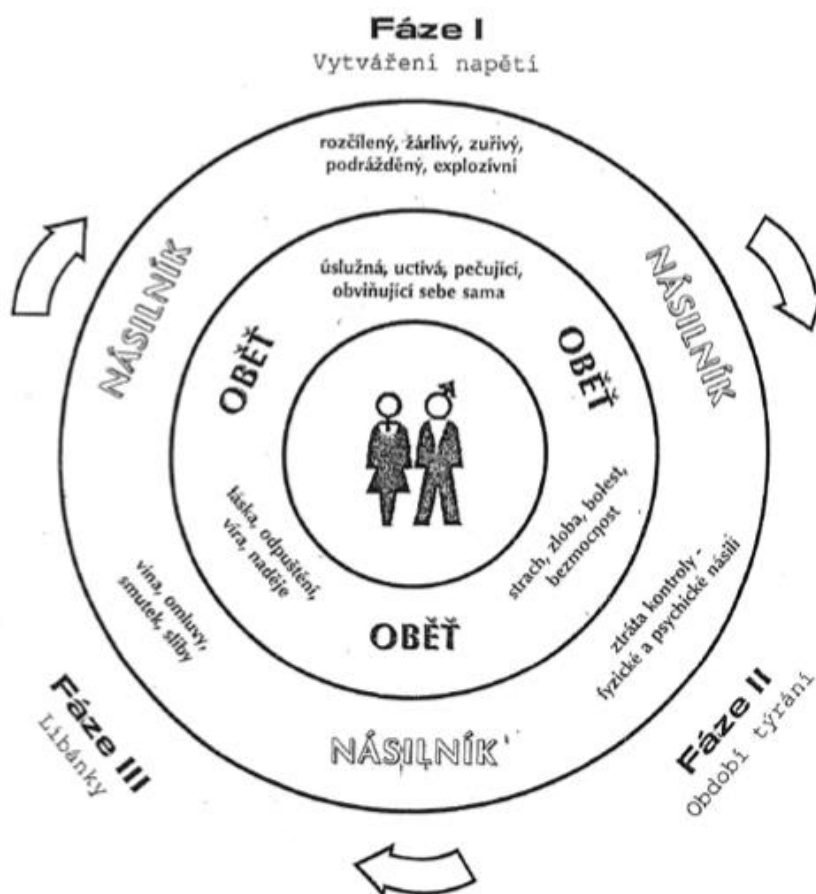
Sociálním násilím je hlavně myšlena izolace oběti, zákaz vycházení z bytu, stýkání se s přáteli nebo rodinou. Naprosté odtržení od okolního světa, oběť zůstává pouze s tyranským partnerem. V takových případech nastává situace, kdy je oběti odebrán i mobilní telefon a zamezen přístup na jakékoliv digitální zařízení.

1.2 Cyklus domácího násilí

V domácím násilí můžeme spatřit pravidelnost nebo cyklus těchto událostí. V první fázi můžeme vidět růst napětí, v druhé fázi následuje násilný čin neboli samotný útok, ve třetí fázi se nachází usmířování, slibování změny agresorova chování, také se tato fáze nazývá líbánek. Mohou zde být dárky neboli úplatky ze strany agresora v podobě květin, šperků a podobně. Agresor se chová ukázkově a oběť doufá v jeho nápravu, vše je odpuštěno.

Mezi partnery nastalo takzvané klidové období, dokud se nevyskytne opět nějaký problém. Je to začarovaný kruh, ze kterého je těžká cesta ven, ale oběť si musí uvědomit a připustit, že agresor se většinou nezmění a teror bude pokračovat tak dlouho, jak mu to oběť dovolí.

Obrázek 1: Cyklus domácího násilí

Zdroj¹⁰

Cyklus domácího násilí nepopíratelně existuje v každém nezdravém vztahu. Tyto fáze spolu úzce souvisí a jedna tak navazuje na druhou. Může to spíše působit jako začarovaný kruh, protože je z něho jen velmi těžká cesta ven. Oběť často a dlouho věří, že se partner dokáže napravit.

¹⁰ [online]. Copyright © 2022 Nadace Open Society Fund Praha [cit. 11.01.2022]. Dostupné z: http://www.dejmezenamsanci.cz/wp-content/uploads/2017/06/Prevence-a-řešení%AD-domác%ADho-násil%ADjako-kompetence-sociáln%ADch-pracovn%ADků_student.pdf

V období násilí je oběť pod útokem agresora a v šoku, zaskočená, snaží se bránit, a v neposlední řadě se také pokouší odejít ze vztahu. Ale po období násilí nastává idylické období klidu. Pachatel zde ukáže oběti svoji takzvaně přívětivější tvář, kdy se snaží vše odčinit, vysvětlit, a slibuje, že to bylo naposled. Tyran se stává pozorným partnerem a oběť mnohdy této záludné přetvářce podlehně. Obzvláště pokud se jedná o jeden z prvních incidentů. Ukončí veškeré snahy o odchod ze vztahu a užívá si, jak se partner změnil. Doufá, že tato změna se ustálí a partner v tomto stavu vydrží již napořád.

Opak je ale pravdou, po období klidu nastává období napětí, kdy se agresor opět začíná chovat nepředvídatelně, svou oběť ztrapňuje a zesměšňuje. Nastávají čím dál častější hádky a agresor hledá záminky pro kritiku své oběti. Také zde narůstá obava z odchodu svého partnera, a tak je agresor čím dál víc podrážděnější. Oběť už často tuší, co bude následovat, proto se snaží tuto fázi, jakkoliv oddálit, je tak ve všem souhlasná, podřízená a pečující. Oběť si připadá v těchto dnech jako na tenkém ledě, proto se snaží být ve všem maximálně opatrná, a dělá cokoli, jen aby udržela klid. Snaží se porozumět situaci a racionálně přemýšlet, agresorovi vysvětlovat a zavděčit se.

V tomto případě však nejde ani tak o nějaký problém nebo hádku, která se právě vyskytne, jde o tyranovu touhu po moci nad jeho obětí a také chtivost dát své oběti lekci. Proto je eskalující období útoku nevyhnutelné. V tomto období agrese je tyran pro oběť jako jiná osoba, stává se hrubým a bezcitným. Nejhorší na období útoku je, že pouze agresor má naprostou kontrolu nad ukončením této fáze.

1.3 Příčiny domácího násilí

Příčin domácího násilí v rodině může být spousta, mohou to být naprosté malichernosti či vážné problémy. Ve většině případů může jít o pouhou touhu po moci a absolutní kontrolu nad svým partnerem. Zde jsou nejčastější příčiny domácího násilí:

1. společnost – „tolerantní postoj vůči domácímu násilí, patriarchální náhled na rodinu, tabuizace domácího násilí, lhostejnost sociálního okolí“¹¹

Ačkoliv se domácí násilí odehrává za zavřenými dveřmi v soukromí daného páru, či rodiny, společnost a sociální okolí hraje velikou roli. Lidé si mohou myslet, že se jich to netýká a není to jejich problém, když se to neděje jim samotným. I když mohou vědět, nebo jen tušit, že se domácí násilí odehrává, třebaže ve vedlejších bytě, nebudou to řešit. Je to velká chyba, protože nikdy nevíte, kdy nahlášením tohoto problému můžete někomu zachránit život. Měla by to být samozřejmost pro každého, co se lidského charakteru a svědomí týče.

Společnost tento problém naprosto tolerovala celá staletí, kdy bylo zažité, že žena je majetek muže a musí tak snášet vše, co řekne nebo udělá. Jakákoliv nekázeň ženy v domácnosti se tak běžně trestala. Je to možná důvodem k tomu, že se i dnes do jisté míry setkáváme s názory, že si za to žena mohla sama. Měla poslouchat manžela, nebo ona ho zase něčím rozzlobila. Tyto názory jsou naprosté přežitky a mýty domácího násilí. Je to naprostá bagatelizace závažného problému dnešní společnosti.

Tím, že tento problém společnost stále ještě do jisté míry toleruje a svými názory znevažuje, spousta obětí nemá sílu a odvahu jít s touto skutečností na veřejnost, začít tento problém nějakým způsobem řešit a vymanit se z vlivu násilníka. Podle statistik a výzkumů za rok 2020 bylo nahlášeno 428 případů nahlášení trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí.

Jak je vidět na následujícím grafu, míra ohlášení případů domácího násilí klesá, ale není jisté, zda opravdu klesá výskyt tohoto problému nebo jen ohlášení na policii.

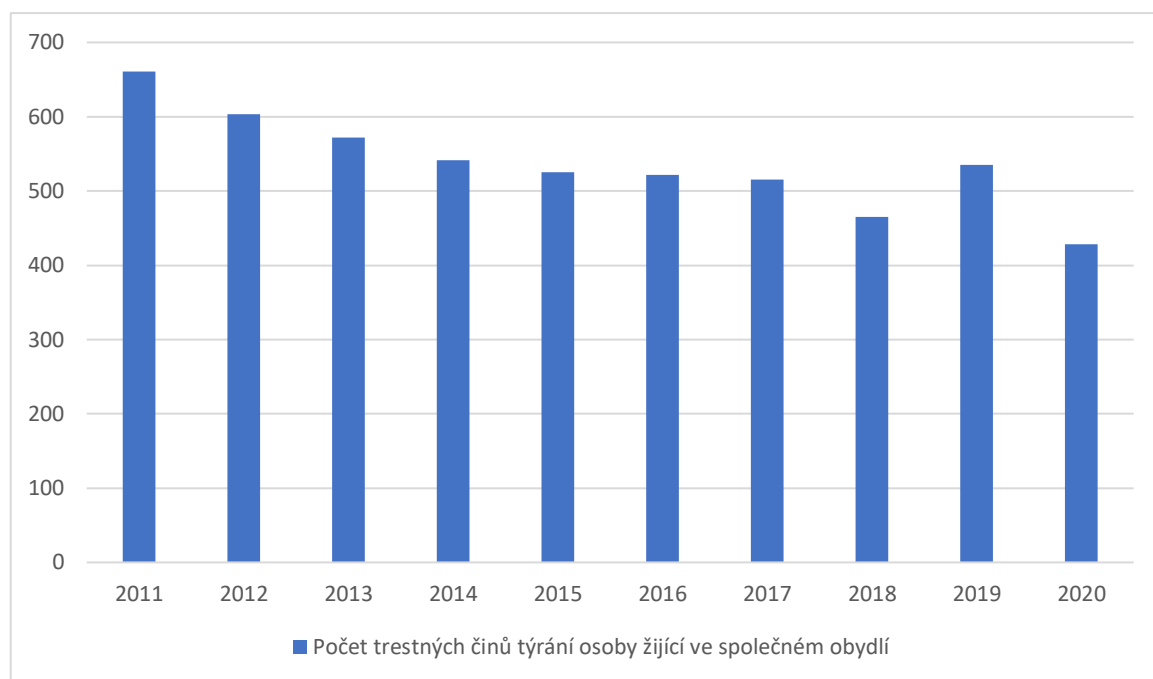
„Následující data zobrazují statistiky nahlášených případů domácího a sexuálního násilí. Tato data tvoří jen malou část skutečných případů, neboť míra latence u domácího

¹¹ [online]. Copyright © 2022 Nadace Open Society Fund Praha [cit. 11.01.2022]. Dostupné z: http://www.dejmezenamsanci.cz/wp-content/uploads/2017/06/Prevence-a-reshen%C3%AD-dom%C3%ADho-n%C3%ADsil%C3%AD-jako-kompetence-soci%C3%ADln%C3%ADch-pracovn%C3%ADk%C3%AD_student.pdf

a sexuálního násilí je přibližně 90 %. Devět z deseti obětí se tedy na policii nikdy neobrátlí.

Analýza Sociologického ústavu Akademie věd potvrdila nárůst výskytu domácího násilí během jarní vlny pandemie covid-19. Poptávka po službách organizací pomáhajících obětem vzrostla o 30 až 40 %.“¹²

Graf 1: Počet trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí

Zdroj¹³

- 2. rodinná výchova** – rodina je náš základ, v rodině se učíme, jak správně bychom se měli k ostatním chovat. Je to první sociální skupina, která nás ovlivňuje od raného dětství a nejvíc nás formuje. Rodina pokládá první stavební kámen do našich životů, a utváří naši osobnost. Pokud není zdravé rodinné prostředí a vztahy v něm, je víc než pravděpodobné, že z něj nevzejde zdravý jedinec do naší společnosti.

¹² Úvodní stránka | Vláda ČR [online]. Copyright © [cit. 11.01.2022]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Domaci-nasili-a-sexualni-nasili-v-roce-2021.pdf>

¹³ Tamtéž

Rodiče nejvíce ovlivňují budoucnost jejich dítěte, proto jestli dítě vyrůstá v nevyrovnaném prostředí plné hádek a násilí, je jasné, že tento vzorec chování do budoucna převeze i pro své budoucí vztahy. A nejen to, dále bude předávat tento druh chování i svým dětem, tím se tvoří koloběh vytváření nešťastných osobností. A toto se nazývá takzvaně transgenerační přenos.

Transgenerační přenos znamená převzetí modelu chování od svých rodičů. Přesněji pokud dítě vyrůstá v disfunkční rodině, kde je domácí násilí běžná věc, je pravděpodobné, že se tak bude chovat i ve svých budoucích vztazích a model chování opakovat. Dítě jednoduše nezná jiné chování než to, které se odehrává u něj doma, považuje toto chování za normální a v budoucnu ho bude praktikovat na své partnery.

Pro zlomení této takzvané kletby je nutné, aby si již dospělý jedinec uvědomil závažnost problému, a chtěl své chování změnit. Pro takové případy úplného uzdravení je nutné vyřešit veškeré křivdy a emocionální traumata z dětství, následně na sobě pracovat a docházet například k psychologovi pro odbornou pomoc. Jen tak se tato štafeta předávání špatného vzorce chování může přerušit, a jedinec tak může své děti vést ke zdravým a emocionálně vyrovnaným jedincům.

3. osobnostní charakteristiky agresora – I zde se můžou objevit následky transgeneračního přenosu mezi generacemi. Pokud jedinec vyrůstá v disfunkční rodině, kde se odehrává domácí násilí, je pravděpodobné, že si tento druh chování přenesení do svého budoucího života a vztahů. Pravděpodobnost je poměrně vysoká, i když to tak vždy zákonitě nemusí být.

4. sociální situace vyvolávající stres – napětí, které vede k domácímu násilí, může způsobovat právě sociální situace, nezaměstnanost, finanční problémy a s tím spojené nevyhovující obydlí. To vše může důvodem k vnitřní frustraci a následovnému rostoucímu napětí.

2 OBĚŤ A PACHATEL DOMÁCÍHO NÁSILÍ

V momentě, kdy se hovoří o obětech domácího násilí, si téměř každý si ihned vybaví násilí mezi partnery. Přesněji domácí násilí páchané na ženě. Obětí násilí v rodině může být ale kdokoliv, od dítěte až po rodiče, či prarodiče. Taktéž nemusí být nutně agresorem muž, ale naopak žena, taktéž rodič či prarodič.

Mezi nejčastější a nejrozšířenější formou násilí v rodině je domácí násilí mezi partnery. Je to také první, co si pod pojmem domácí násilí společnost představuje, v roli oběti je podle výzkumů převážně žena. Zvláště pokud dochází k vážnému ublížení na zdraví. Ale muži jsou naopak častěji vystaveni fyzickému násilí malé závažnosti, tím můžeme rozumět strkání, nebo třeba facky. Domácí násilí se svou formou liší podle toho, kdo je oběť a kdo tyran. Oběti také můžeme označovat za přímé (partner/ka) a nepřímé (děti).

V souvislosti obětí domácího násilí je nutno zmínit syndrom týrané ženy, v minulosti tento jev pomáhal ospravedlnit týrané ženy, které příčinou dlouholetého týrání svého partnera napadly, či v některých případech dokonce zabily. Při soudních jednání se k tomuto jevu začalo čím dál více přihlížet, a celkově to změnilo dynamiku řešení tohoto problému. Je to také důvod, proč si oběti nechávají domácí násilí líbit po tak dlouhou dobu. Syndrom týrané ženy se totiž vyznačuje dvěma znaky: 1. naučená bezmoc, 2. cyklus domácího násilí

Široká veřejnost dodnes nechápe, jak si mohla oběť nechat týrání od partnera líbit, a z jakého důvodu v takovém svazku setrvávala. Ve většině případech proto odsuzují ženu, že neodešla, nechala zajít chování až do takové míry, nebo že nepožádala o pomoc. Co ale široká veřejnost neví, je fakt, že k týraným ženám patří určité znaky chování, které odvahu k odchodu znemožňují. Týrané ženy se vyznačují nízkým sebevědomím a tendencemi k sebeobviňování.

Nemusí to být však pravidlem, důvodů, proč si oběť nechává líbit týrání je mnoho. Ať už je to strach z rozpadu rodiny, stud, či finanční závislost. Důvody se liší také podle vztahu agresora a oběti.

Tabulka 1: Specifikace domácího násilí

Specifikace násilí	Muži jako násilné osoby (%)	Ženy jako násilné osoby (%)
verbální násilí	94	83
fyzické násilí	61	37
vyhrožování	29	13
sexuální násilí a obtěžování	29	11
ničení majetku druhého partnera	30	16
ničení vlastního majetku	6	11
použití zbraně	11	24

Zdroj¹⁴

„Dokonce i odborníci tvrdí, že rodina je nejagresivnější skupinou ve společnosti, s výjimkou policie a armády. Existuje tak větší pravděpodobnost, že budeme zabiti, zraněni, fyzicky či jinak napadeni v prostředí našeho domova někým, koho důvěrně známe, než kdekoli jinde. Násilí páchané v rodině je tak nejrozšířenější formou násilí vůbec a zároveň formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“¹⁵

V tomto případě je nutné domácí násilí rozlišovat od obyčejné hádky, to že se partneři zrovna hádají, nesouhlasí spolu nebo se slovně napadají, ještě neznamená domácí násilí.

¹⁴ ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

¹⁵ Tamtéž

2.1 Oběti domácího násilí

„Více než dvě třetiny populace ve věku 15 a více let soudí, že oběťmi domácího násilí se zpravidla stávají slabé a bojácné ženy. Je to o 7 % více než v roce 2001.“¹⁶

V roce 2001 byl poprvé zrealizován výzkum o domácím násilí v České republice Ústavem empirických výzkumů STEM, následně byl výzkum opakován v roce 2006 pro porovnání výsledků, a zjištění informovanosti obyvatel České republiky.

V porovnání obou výzkumů tak uvádí, že od roku 2001 se informovanost společnosti o této problematice viditelně zlepšila. Co bohužel zůstává téměř stejné, je poučenost, jak na domácí násilí reagovat, v roce 2001 to bylo 18 %, a při druhém výzkumu v roce 2006 pouze 19 %. Naopak mýtus o tom, že oběť domácího násilí se stávají pouze bojácné a slabé ženy nepominul, v roce 2001 se k tomuto názoru přiklánělo 61 %, a v roce 2006 dokonce 68 %.

I přes představu společnosti o obětech domácího násilí, se obětí může stát takřka kdokoli, žena, muž, rodič, dítě, nebo jiný člen blízkého okolí. Nezáleží na věku, pohlaví, ale ani na povahových rysech. Tento problém bují mezi všemi vrstvami společnosti. K tomu se váže jeden z vyvrácených, avšak stále zažitých mýtů o tom, že domácí násilí nepáchají slušní lidé. Slušným člověkem je myšlen někdo na první pohled dobře vypadající a vystupující. Jak uvádí výzkum společnosti STEM v roce 2001 bylo 64 % dotázaných toho názoru, že slušní lidé domácí násilí nepáchají. Díky osvětě této problematiky, větší věnované pozornosti, a nespočtu reálných případů je toto opravdu pouze mýtus. V porovnání s výzkumem z roku 2006 je vidět, že procento lidí, kteří mají tento názor, výrazně klesá 51 %. ¹⁷

¹⁶ STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

Domácí násilí II. – údaje z výzkumů | Stem.cz. Stem.cz | Empirický výzkum pro fungující demokracii [online]. Copyright © Copyright Stem, powered by [cit. 07.03.2022]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/domaci-nasili-ii-udaje-z-vyzkumu/>

¹⁷ STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR.

Domácí násilí II. – srovnání s rokem 2001 | Stem.cz. Stem.cz | Empirický výzkum pro fungující demokracii [online]. Copyright © Copyright Stem, powered by [cit. 07.03.2022]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/domaci-nasili-ii-srovnani-s-rokem-2001/>

Čírtková uvádí typologii obětí podle interakce vztahu oběti a pachatele:

- Zúčastňující se oběť: tento druh oběti se přímo podílí na motivaci kriminálního jednání pachatele, v tomto případě oběť nedokázala vypozerovat a včas odhadnout blížící se nebezpečí z napadení.
- Nezúčastňující se oběť: před samotným činem napadení nedochází k interakci oběti a pachatele, motivace k činu tak nemá přímou vazbu na oběť.
- Provokující oběť: zde oběť svým jednáním ve vztahu k pachateli podcenila nebezpečí situace, a záměrně se tak vystavila napadení.
- Latentní oběť: jedná se o oběť skrývající své napadání, které dosud není veřejnosti známé. Pramení to z obtížně kontrolovatelných jevů jako je fyzické, psychické či sexuální násilí.
- Nepravá oběť: Nepravá oběť: v tomto případě je role oběti získána nedopatřením, osoba se ocitla v nesprávný čas na nesprávném místě.¹⁸

2.1.1 Ženy jako oběti domácího násilí

Na základě uspořádaného výzkumu České televize, kdy bylo vybráno pět žen, které přežily domácí násilí ze strany jejich partnera, byl vytvořen dokumentární film s autentickými výpověďmi obětí.

Výpovědi se autenticky shodují s doposud zjištěnými skutečnostmi o této problematice.

Všechny ženy se v tomto výzkumu shodují, že zpočátku vztahu nevypozerovaly žádné rizikové chování, ani nic podobného co by je mělo přimět vztah ukončit. Naopak popisují své bývalé partnery jako milující, pozorné, zdvořilé a chováním odlišné od ostatních mužů. Zpětně oběti vypověděly, že o prvotních náznacích již na začátku vztahu byla zmínka například ze strany jejich blízkého okolí. V tomto případě se potvrzuje fakt, že oběť domácího násilí je nezranitelnější v začátcích vztahu, kdy jsou emocionální pouta nejsilnější.

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. *ISBN 978-80-7380-461-9*.

Násilí ve vztazích vypovídaných žen začalo velmi rychle eskalovat.

Jako jeden z prvotních jevů projevujícího se domácího násilí byla snaha odříznout svou oběť od sociálních kontaktů jejího okolí blízkých přátel a rodiny. Často se tomu tak dělo právě pod citovým nátlakem ze strany pachatele, kdy používal citové vydírání a dalo by se to také klasifikovat jako emocionální násilí. Na těchto výpovědích lze spatřit jistý scénář, který pachatelé často dodržují. Prvním bodem je odstřihnutí oběti od jejího okolí, je to jeden z důvodů, proč má později oběť problémy odejít, kvůli zpretrhaným vazbám s okolím, a pocitu, že nikoho jiného nemá.

Dále následovalo psychické násilí, kdy byla oběť ustavičně ponižována, častována nadávkami, a vydírána. Jak bylo již zmíněno, psychické násilí je mnohdy o něco zákeřnější než násilí fyzické. Právě kvůli své nenápadnosti, kdy okolí nemá možnost na oběti cokoliv upozorovat a týrání tak odhalit.

Po určitém čase v soužití s tyranem všech pět žen naprosto shodně uvedlo, že si na chování ze strany partnera zvykly, a braly to jako fakt. Dalším šokujícím odhalením byl fakt, že u každé z žen blízké okolí vědělo, co se v domácnosti odehrává, a byly k tomuto problému laxní.

Jak dále vypověděly vyslýchané ženy, zpravidla vystupoval jejich partner na veřejnosti zcela odlišně od toho, jak se choval za zavřenými dveřmi. Byl zábavný, veselý, a na své okolí působil dojmem obyčejného muže od rodiny. Možná je i to důvodem, proč se oběti nechtějí svěřovat s týráním, ze strachu, že by jim jejich okolí nevěřilo.

Dále ženy uvádějí, že se ve vztahu setkaly i se sexuálním násilím ze strany jejich partnera. Popisují tuto zkušenost jako vůbec nejhorší projev násilí proti jejich osobě.

V sexuálním násilí mnohdy vůbec nejde o jakoukoliv sexuální touhu, ale naopak o jistý způsob podmanění a ponížení své oběti.

Sílu odejít ženy našly až po mnoha letech soužití a mnoha eskapádách se svým partnerem. Musely snášet ponižování, podvádění fyzické násilí, a přesto v takovém svazku

setrvaly tak dlouho. Některé oběti přímo uvádějí, že je k tomu kroku odhodlala až odborná pomoc intervenčních a krizových center. Díky tomu se dokázaly postavit na vlastní nohy a od partnera odejít. V tomto případě je dobrou ukázkou, jak intervenční centra dokáží pomoci oběti domácího násilí a mnohdy ji i zachránit život.

Nejdůležitější pomoc je v opětovném nalezení vnitřní síly. Oběť musí nalézt sílu a svou vůli k tomu udělat první ale ten nejzásadnější krok, a to odejít od násilníka. Už jen samotné rozhodnutí musí být vynaloženo obrovskou psychickou silou, tak zlomeného člověka. Paradoxně se může zdát, že je to to nejmenší chtít odejít, ale opak je pravdou. Ženy mnohdy v takovém svazku zůstávají, protože partnera i přes všechno milují, milují své děti, nechťjí rozbít rodinu, myslí si, že je to všechno jejich vina. Nedokázali svého muže učinit šťastného, tak si takové chování zasloužily. Přesně takové myšlenky se honí hlavou týrané ženě. A najít i přes tyto myšlenky a pocity sílu a odvahu odejít je ten nejsilnější krok.

Je nutno uvědomit si, že tyran svou oběť nepřetržitě přesvědčuje o jejich méněcennosti, o tom, že bez nich jsou jejich partnerky nic, chudinky, nedokáží se postarat o sebe, natož o děti. Je to jeden z důvodů, proč ženám trvá tak dlouho odhodlat se odejít, protože ve většině případech těmto řečem věří.

V momentě, kdy se žena odhodlá od partnera odejít, musí vědět kam. Odchod od tyrana musí být dopředu naplánován, aby nebyl schopen ho znemožnit. Ve vážných případech, kdy jde oběti o život, umějí různé organizace nabídnout ubytovací služby azylových domech tak, aby se riziko střetu s pachatelem minimalizovalo. Problém nastává v počtech akutních lůžek, ale i kontaktních míst. Kapacita azylových domů pro akutní případy je cca 90 lůžek, tedy přibližně 30 rodinných míst pro oběti domácího násilí. V České republice je dlouhodobě akutní nedostatek specializovaných pobytových a krizových služeb pro osoby ohrožené domácím a sexuální násilím.¹⁹

¹⁹ [online]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10617868301-z-lasky-nenavist/>

Velmi detailně zpracované výsledky výzkumu domácího násilí uvádí také Mezinárodní výzkum násilí na ženách – International Violence Against Women Survey, kterého se Česká republika spolu s dalšími zeměmi v roce 2002 zúčastnila. Dotazováno bylo 1980 žen starších 18 let. Z výzkumů vyplývá, že s největší četností se zúčastnily ženy ve věku 18-24 let (16,7 %), s českou národností (95,6 %), středním vzděláním s maturitou (44,3 %), finančně závislých (91,6 %). Celkově z 1980 dotázaných žen, zažilo domácí násilí v partnerském vztahu 746 žen (37,7 %), a mimo partnerský vztah 737 žen (37,2 %). Podle žen, které uváděly, že během svého života aspoň jednou zažily nějaký druh domácího násilí uváděly v největší míře vyhrožování fyzickým útokem ze strany partnera (33,8 %), strkání, pevné sevření rukou, tahání za vlasy (32,3 %), facky, kopání, kousání, úder pěstí (31,7 %).²⁰

2.1.2 Muži jako oběti domácího násilí

Na základě uspořádaného výzkumu České televize, kdy bylo vybráno 5 žen, které přežily domácí násilí ze strany jejich partnera, byl vytvořen další dokumentární film soustředěný převážně na mužské oběti domácího násilí. Jako bylo v předchozím případě, i zde byli vybráni 4 muži, kteří zažili domácí násilí ze strany jejich partnerky a podávají tak reálné výpovědi.

Ačkoli se může zdát, že domácí násilí mezi partnery se týká pouze žen, opak je pravdou. Je sice faktem, že žen se domácí násilí týká mnohem častěji než mužů, ale nic to nemění na tom, že v roli oběti jsou i právě i muži. Je dokázáno, že muži častěji čelí domácímu násilí takzvaně menší závažnosti, to znamená hlavně slovní napadání, strkání, facky.²¹

Násilí na mužích se v dnešní době často bagatelizuje, muž je stále v očích společnosti viděn jako živitel rodiny, silnější z partnerů, ochránce rodiny... I přesto, že dnes tomu tak úplně být nemusí a partnerské vztahy jsou přeci jen více vyrovnanější než kdysi, stále

²⁰ PIKÁLKOVÁ, Simona, ed. *Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, c2004. ISBN 80-7330-054-0.

²¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-806-8.

přetrvává jistá představa nebo vize o tom, jak má tradiční vztah muže a ženy vypadat. Tím pádem skutečnost, že i muž se může stát obětí domácího násilí, a je týraný svou družkou může být pro mnohé těžko uvěřitelná. Je možné, že právě z toho důvodu se muži s tímto problémem nechtějí svému okolí či komukoliv jinému svěřovat, či dokonce týrání nahlásit. Jako každá jiná oběť, i muži v takové situaci cítí stud, ponížení, selhání, a dokonce nízké sebevědomí. Dalo by se říci, že společnost se tímto problémem až tak nezabývá, a nepřikládá tomu větší váhu. Kvůli předsudkům je pod pojmem domácí násilí představa ženy jako oběti a muže jako tyrana.

Podle výpovědí mužů, byly začátky jejich vztahů s partnerkami stejně zamilované a bezproblémové jako, kterýkoliv začínající vztah. Stejně tak své partnerky popisovali jako mírumilovné, zábavné a společenské. Zajímavostí je, že u každého z vyslýchaných mužů přišlo těhotenství s partnerkou a sňatek velmi brzy. Zde se nabízí možnost, že to mohla být jakási taktika ze strany ženy, pro udržení a upoutání svého partnera.

Muži popisují, že i u nich na začátcích vztahů, byly vidět jasné náznaky, které ale přehlíželi, a nepřikládali jim velkou pozornost. Na rozdíl od žen, viděli náznaky rizikového chování už na začátcích, pouze jim nepřikládali váhu. U některých žen, byly již ze začátku například silné vazby na alkohol, které svým způsobem dále ovlivňovaly dynamiku vztahu. Jeden z mužů, vypověděl, že ho tímto způsobem partnerka vydírala, měla silný problém s alkoholem a slibovala, že přestane pouze v momentě, kdy si ji partner vezme.

Dalším příkladem je hrubé urážení a ponižování partnera na veřejnosti, i před dětmi. Psychické týrání si muži nechtěli připouštět, a stejně jako je tomu ve scénáři s ženou jako obětí, připisovali chování partnerky k běžnému. Mysleli si, že chování, které na ně ženy aplikují, je v partnerském vztahu běžné.

Muži se shodují, na velmi agresivním chování svých partnerek, které se stupňovalo, a to velmi intenzivně. První útoky byly v podobě hrubých urážek, urážení jejich rodin ale i přátel. A stejně jako je tomu v každém násilí v rodině, i zde se násilí stupňovalo a překročilo do fyzické podoby. Ženy působily velmi chladně a surově, nehledě na to, že

spousta z žen ve své agresi pokračovala i v době těhotenství. V tomto případě, toto chování muži naivně přisuzovali rozhozeným hormonům, a změnám s ženským tělem v důsledku těhotenství. Ovšem, agrese pokračovala i po porodu, a násilí neustupovalo.

Dalším společným znakem mezi muži je fakt, že ve vztahu se ženou zůstávali kvůli dětem. Báli se, že by o své děti při rozvodu přišli. Ve vztahu fungoval stejný cyklus domácího násilí jako je tomu při domácím násilí páchaném na ženě. Tím pádem i v těchto případech byly ženy velmi přesvědčivé ve svých omluvách za násilné chování. Ale jako je tomu vždy při tomto problému, i zde se násilné útoky na partnera opakovaly a stupňovaly.

Porovnání obou vzorců vztahů, ať už ženy v roli oběti či muže, je důležité. Na výpovědích obou pohlaví je zřejmé, že zažívají během týrání stejné pocity, ponížení, stud. Co se týče agresora, je zde vidět, že chování vůči své oběti je také velmi identické. Ať už se jedná o ženu, či muže. V tomto případě je nejhorší citlivost případu, málokdo dnes uvěří muži, že je týrán svou partnerkou. Ve většině případech je obětí žena, která ve společnosti působí jako ta něžná, slabší vůči muži, aspoň po fyzické stránce. A to že napadá svého manžela je pro okolí velmi těžko uvěřitelné. Další věcí, která je krutější a citlivější, než v případě týrání ženy mužem je využívání vztahu matky a dětí, proti otci.

Impulem pro odchod od manželky, byly z většiny právě děti. Bohužel muži, kteří se rozhodli tento problém začít řešit, museli čelit právě předsudkům ze strany Policie, a ostatních organizací, kteří na případech pracovali. Všichni muži usilovali o výhradní péči o děti, některým se to také povedlo. Všichni vyslýchaní muži zastávají stejný názor, že pokud se žena rozhodne muži nějakým způsobem ublížit, je to poměrně snadno proveditelné a na jednu stranu i ulehčené právě díky předsudkům, a pohledu společnosti na toto téma. Je zde vidět určitá podobnost, vyvíjení vztahu, eskalace násilí, stupňující se útoky. Vynalézavost a zákeřnost tyрана, proti své oběti. Rozdíl mezi partnery a týrán

jejich oběti byl, že muži se ve valné většině shodovali na tom, že nevěděli, jak jejich situaci řešit. Popřípadě kam se obrátit.²²

„Suzanne Steinmetz publikovala v roce 1978 stat' s názvem The battered husband syndrome. Opírala se v ní o výzkum známé expertní skupiny kolem Murray Strause a Richarda Gellese. V reprezentativním výzkumu z konce 70. let minulého století na vzorku 2 341 respondentů konstatovali autoři, že u 16 % párů se ve vztahu objevily v posledních 12 měsících opakované a různé podoby násilí. K vlastnímu překvapení pak dále výzkumníci, že rozdělení rolí násilníka a oběti mezi partnery dává následující obraz:

- *u 49 % párů postižených násilím se role agresora a oběti střídaly*
- *u 27 % párů byl násilníkem vždy a neměně muž*
- *u 24 % párů byla pouze žena násilnou osobou“²³*

„Muži jako skutečné oběti domácího násilí. Tito muži potřebují pomoc a oporu. Je naprosto nezbytné k nim přistupovat nanejvýš citlivě a vstřícně, protože – a ukazují to i výsledky výzkumu NDVF (Carnell, 2007, s 17) – zažívají těžké emoční ztráty a nezřídka také psychické trauma. Rovněž kvalita jejich „otcovství“ je silně (a někdy ireverzibilně) poškozena.“²⁴

Za rok 2021 bylo v České republice celkem 960 případů vykázaní.

„Vykázání je preventivním opatřením směřujícím k ochraně ohrožených osob. Je ukládáno bez ohledu na případnou trestněprávní kvalifikaci jednání násilné osoby. Jinými slovy řečeno policie násilnou osobu vykáže vždy tehdy, zjistí-li, že se v dané věci jedná o případ domácího násilí.“²⁵

²² [online]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11736765826-z-lasky-nenavist-2-domaci-nasili-na-muzich/>

²³ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-806-8.

²⁴ ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

²⁵ Domácí násilí - institut vykázaní a další informace - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České

2.1.3 Senioři jako oběti domácího násilí

Násilí na seniorech začíná převážně z finančních důvodů. Kdy jejich vlastní děti usilují o majetek a finance jejich rodičů. Nebo jsou jim staří rodiče na obtíž. Senioři však nečelí domácímu násilí pouze ze strany jejich dětí nebo vnoučat, ale i ze strany jejich partnera.

Senioři jsou obecně ta nejsnazší oběť pro domácí násilí. Jednak pro jejich pokročilý věk, ale mnohdy i špatný zdravotní stav, kdy jsou odkázáni právě na své nejbližší. Další věcí je finanční situace, kdy senioři žijí převážně jen z důchodu, a proto je pro ně výhodnější bydlet právě se svými příbuznými, většinou svými dětmi, nebo partnery. Tím jsou snadněji vystaveny riziku domácího násilí. Tyranem v tomto případě může být právě partner, nebo vlastní děti.

Stejně jako je tomu u ostatních obětí v nižším věku, tak i seniorům trvá velmi dlouho problém řešit a nahlásit. Čekají, že tyranova agrese jednoduše ustane a vše bude zase dobré. Pokud je známo, že nejrozšířenější formou domácího násilí, naopak násilí páchané na seniorech je tou nejutajovanější formou.

Rizikové situace pro vznik domácího násilí na seniorech:

- společné soužití s duševně nemocnými dospělými dětmi, senioři postupem času ztrácejí autoritu,
- vážnější onemocnění seniora,
- traumatické životní etapy dospělých dětí, závislost na alkoholu či drogách.

*„Za průkaznou informaci o latenci násilí na seniorech se dodnes považuje studie, která v poměrně promyšleném projektu zjišťovala výskyt jevu v 16 státech USA. Tazatelé byli proškoleni o možných signálech násilí na starých osobách. Lokální sociální pracovníci ve strukturovaném rozhovoru zjišťovali týrání seniorů v rodinách. Autoři studie došli k závěru, že na jeden oznámený případ připadá pět neozenámených“.*²⁶

²⁶ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Domáci násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-806-8.

Stejně jako je tomu u domácího násilí páchané na ženách, dětech a mužích, je tomu tak i u seniorů. Hlavní podobou násilí na seniorech je fyzické a psychické násilí. Celkové špatné zacházení, a nejsou naplňovány základní potřeby pro důstojné žití.

Senioři se za vzniklou situaci stydí, k tyranovi mají blízký vztah a nechtějí ho dehonestovat oznámením týrání na příslušné úřady.

2.2 Osobnost pachatele a oběti

V této podkapitole bude podrobněji věnována pozornost osobnosti pachatele a oběti. Jedná se o velmi rozsáhlý a složitý problém, jde o odhalení a rozpoznání určitých společných rysů obětí domácího násilí, a pachatelů, kteří se ho dopouští.

Každý případ domácího násilí je svým způsobem jiný, i když se tomu tak na první pohled nemusí zdát. Každá situace, incident, oběť i pachatel jsou svým způsobem unikátní.

2.2.1 Osobnost pachatele

Pod pojmem pachatel domácího násilí si většina ihned představí jasný obraz toho, jak by měl útočník vypadat. Na první pohled nepříjemný, nesympatický, mnohdy agresivní ve společnosti. A co je hlavní, každý si ihned v této roli představí muže. Nejlépe obrovského, fyzicky statného a surového. Ze špatných ekonomických a sociálních poměrů.

Faktem ale je, že s největší pravděpodobností násilníka ve společnosti vůbec nepoznáme. Ve skutečnosti můžeme pachatele domácího násilí najít v jakékoli skupině lidí, co se týče náboženství, ekonomické, či sociální stránky. Nezáleží ani na vzdělání, etnické či rasové založení. Podle výzkumů, mnohem častěji lidé přisuzují špatný vzhled a neupravenost právě k násilníkovi. A naopak slušně vypadajícího, a hezky oblečeného člověka by v životě k tyranovi nepřirovnali.

„Ve všech případech, kdy byli klinicky zkoumáni pachatelé domácího násilí, se ve vzorku zkoumaných osob objevily všechny osobnostní typy, a to od silně se kontrolujícího (tzv.

overcontrolling typ), dominantního a agresivního prototypu až po impulzivního, úzkostně zlostného, slabého (tzv. undercontrolled typ) a podezřavého prototypu pachatele. Zjednodušeně se tedy dá říci, že dosud nebyl objeven žádný povahový rys, který by byl jako jediný typický pro domácího agresora.“²⁷

Každý případ domácího násilí je svým způsobem jiný, i když se tomu tak na první pohled nemusí zdát. Každá situace, incident, oběť i pachatel jsou svým způsobem unikátní. Jsou ale samozřejmě také společné znaky a určité vzorce chování, ať už pachatele nebo oběti.

Osobnost pachatele je utvářena různými vlivy, jedná se tak o jakýsi celek skládající se z biologického základu, či společenských podmínek a společenských vztahů v jeho životě. Pachatel nemá jednoznačně stanovenou podobu osobnosti, může jím být vzdělaný ale i nevzdělaný člověk, nebo slušně vystupující jedinec ve společnosti.

Psychologické přístupy k typům násilníků se přiklánějí ke třem hlavním bodům:

- závažnost partnerského násilí
- specifická násilí, zda je násilí uplatňováno pouze v partnerském vztahu, nebo i mimo něj
- poruchy osobnosti u pachatele

Podle těchto hlavních třech kritérií můžeme nadále rozdělovat pachatele domácího násilí. Například podle psychologa Kevina Duttona platí jednoduchá úvaha, a to, že čím závažnější je případ domácího násilí, tím je větší pravděpodobnost výskytu nějaké poruchy osobnosti u pachatele.

²⁷ <https://www.rodina.cz/clanek6055.htm>

Podle Čírtkové nevznikla zatím žádná přesná typologie osobnosti pachatelů, ale v praxi se ustálilo jednoduché rozdělení:

- **osoba dvojí tváře bez výrazných příznaků psychopatologie** (jedná se o osobu, která praktikuje násilí pouze v soukromí proti svému partnerovi nebo blízké osobě),
- **obecně násilná osoba** (zde se u pachatele násilí s dalšími antisociálními sklony i mimo rodinu),
- **násilník, u kterého dominují problémy závislosti** (zde patří například závislost na drogách, alkoholu, či hracích automatech, všechny tyto problémy jsou úzce spjaty s problematikou domácího násilí),
- **násilník s psychickou zátěží** (zde se myslí jedinec s výraznými poruchami osobnosti).²⁸

Je tedy jasné, že není až tak jednoduché přesně určit jasný povahový obraz pachatele domácího násilí. Jsou určité podobnosti, podle kterých se můžeme řídit. Avšak přesný obraz osobnosti násilníka zatím není zcela znám. Je to jistě dáno i tím, že každý člověk je jiný a unikátní, to samé platí i o příčinách toho proč se k domácímu násilí a týrání svého partnera uchyluje.

Podle výzkumu z řad široké veřejnosti, je pachatel převážně mužského pohlaví. A k domácímu násilí na své partnerce se uchyluje právě kvůli své nadřazenosti, psychické poruše, závislosti na návykových látkách, genetickému přenosu z dětství, nebo také kvůli nedostatku sebevědomí a žárlivosti. Toto jsou nejčastější důvody, které respondenti uváděli ohledně pachatele domácího násilí. Je tedy jasné, že ve společnosti převládá jakési povědomí o tom, proč se tento problém děje.

²⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada, 2008. *Psyché (Grada)*. ISBN 978-80-247-2207-8.

Typologie pachatele podle Čermáka:

- Emocionálně reaktivní typ: typická zvýšená dráždivost, výbušnost, agrese vzniká jako reakce na vyprovokování, které bývá velmi snadné, většinou pachatele nevede primárně touha ublížit, je schopen ovládat své pocity
- Instrumentální typ: zde se jedinci uchylují k agresi vědomě, pachatel využívá agresi jako prostředek k dosažení svého cíle, to je typické pro pachatele s disociální poruchou osobnosti, pachatel se vyznačuje vyšším vzděláním, má své kroky promyšlené a jedná velmi chladně a krutě, je označován také jako člověk dvojí tváře.²⁹

2.2.2 Osobnost oběti

Pod pojmem oběť domácího násilí si každý z nás představí jednoznačně ženu. I když dnes již víme, že tomu tak úplně vždy není. Obětí domácího násilí může být takřka kdokoli, žena, muž, dítě, ale i senioři.

Dalo by se říci, že osobnost oběti domácího násilí velmi ovlivňuje pachatel právě tím, čeho se na oběti dopouští. Do vztahu může jít partner jako naprosto psychicky zdravý a vyrovnaný jedinec. Ale postupem času, kdy je dlouhodobě ponižován, zesměšňován a týrán, se následky objeví nejen na psychickém stavu oběti, ale také na její osobnosti.

Ve společnosti hojně převládá názor, že domácí násilí si nechávají líbit pouze slabí jedinci. Ženy, které se nezmůžou tyranovi vzepřít, nebo se jim dokonce násilí líbí a jistá podoba agrese a nadřazenosti ze strany partnera jim dokonce vyhovuje. Po řadě výzkumů, reálných případů a výpovědí svědků víme, že tyto názory plynou z pouhé nevědomosti o této problematice.

²⁹ ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.*

Jsou jisté osobnostní rysy, které ulehčují tyranovi o podmanění a ovládnutí svého partnera. Mezi takové můžeme řadit například vrozené nízké sebevědomí, zkušenost s domácím násilím v dětství, jiné traumatické zážitky. Nevyrovnanost, nebo také nesamostatnost a tím pádem později závislost na svém partnerovi. To všechno mohou být osobnostní rysy, které mohou vést k snadnějšímu podmanění a ovládnutí.

I zde je to velmi individuální, jedince nemusí mít ani jeden z těchto povahových rysů, a přesto se může stát obětí domácího násilí. Stejně jako je tomu u pachatele, a tak i zde je mnoho okolních vlivů, které k tomuto napomáhají. Do dnes nebylo žádným výzkumem přesně doloženo, která osobnost může být náchylnější pro to stát se obětí domácího násilí. Je tedy více než jasné, že se psychický stav i osobnost oběti může měnit, a to na dobu před týráním a na dobu po týráním.

2.2.3 Transgenerační přenos

Co vlastně pojem transgenerační přenos znamená? Je to jakési předávání štafety disfunkčního chování a traumat z generace na generaci. Je to proces, ve kterém si první generace zažila nějaké trauma, například domácí násilí. A toto nezdravé chování se předává i potomkům, kteří si tento vzorec odnáší do svých budoucích vztahů a života celkově, pokud se sami nesnaží tuto štafetu utrpení přetrhnout.

„Nezdravá traumatogenní dynamika, kterou trauma zanechává v emočním poli rodiny, bude opakovaně hledat nové kontexty k vlastní reprodukci, dokud nebude konečně vyslyšena.“³⁰

Je dokázáno, že rodina je úplně první skupina lidí, ve které se od malička socializujeme. Přebíráme veškeré vzorce chování, utváříme si představu, jak by měla rodina správně vypadat, později přebíráme také určité názory a postoje. Učíme se také jak se správně k ostatním lidem chovat, co je správné a co naopak špatné. Rodina je tedy pro jedince

³⁰ TÓTHOVÁ, Jana. *Úvod do transgenerační psychologie rodiny: transgenerační přenos vzorců rodinného traumatu a zdroje jeho uzdravení*. Praha: Portál, 2011. *ISBN 978-80-7367-856-2*.

naprosto klíčová, a vše co si jedinec zažije v dětství s určitým způsobem promítá do jeho vlastního života. Není tedy překvapením, že si z rodiny a rodinných vztahů, nebereme jen to dobré. Pokud není rodina funkční, jak emocionálně, sociálně, či ekonomicky, není možné, aby se některý z těchto faktorů na dítěti do budoucna nepodepsal.

Žádné trauma, kterým si jedinec projde, ať kvůli rodině, či partnerovi, nezasahuje pouze onoho jedince, ale také každého, kdo s ním bude procházet životem.

Transgenerační přenos na další generace v rodině je možný právě díky neuzdraveným jedincům, kteří trauma předávají na své děti. Vznikem tohoto začarovaného kruhu je prožití traumatu v předchozích generacích, dále neuzdravení jedince a předávání nezdravého chování, stresu dalším generacím. Nové generace nemusí být postižené traumatem přímo, takzvaně nemusí mu být přítomni, a ani si nemusí být vědomi, že jejich předkové nějaké trauma vůbec prožili.

Transgenerační přenos můžeme rozlišovat do dvou linií rodové transmise:

„Vědomou transmisí asimilovaných aspektů rodového dědictví budeme rozumět přenos všech verbalizovaných či jinak artikulovaných zkušeností předchozích generací, tradovaných příběhů a rodinných mýtů, zděděných zvyků, rituálních obřadů a duchovních tradic. K vědomému přenosu patří všechny uvědomované aspekty rodinného dědictví, jež rodinu explicitně či implicitně situují do transgeneračního kontinua rodu.

Něvědomá transmise je naopak tvořena mnohogeracním přenosem všech životních zkušeností rodinné minulosti, které zůstávají neuzdravené, neukončené, nevypovězené nebo skryvané. V několika generacích za sebou se tak setkáváme s koincidencemi tragických osudů předčasného otěhotnění a náhlých potratů, tragických úmrtí rodičů a nehod sourozenců, emočních přerušení kontaktů s rodiči a útěky nejstarších dětí zatajenými podvody a smrtelnými onemocněními, jež pro samotné členy rodiny zůstávají na mapě rodinného života neviditelnými a nečitelnými slepými skvrnami.“³¹

³¹ TÓTHOVÁ, Jana. Úvod do transgenerační psychologie rodiny: transgenerační přenos vzorců rodinného traumatu a zdroje jeho uzdravení. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-856-2.

K plnému uzdravení transgeneračního traumatu je zapotřebí zjistit příčinu traumatu neboli zdroj, (tím mohou být neuzdravené emoce, nezpracovaný traumatický proces), dále dynamiku a vzorce rodinného fungování, které vedly k formování dalších traumat (například domácí násilí), a důsledky těchto traumat. Většinou je zapotřebí k úplnému uzdravení příslušná pomoc psychoterapeuta.

3 Rodina

Rodina je základ pro každého jedince, je to první sociální skupina, ve které se učíme, socializujeme, poznáváme a přejímáme. Rodiče jsou prvními vzory chování pro dítě. Zdravá rodina je základním pilířem pro utváření zdravé společnosti. Utváří osobnost, povahu a charakter jedince, zároveň mu předává vzory chování, charakter a morálku do budoucích vztahů a života celkově. Rodina jako skupina existovala již odpradávná, za účelem ochrany svých členů, a vzájemné pomoci. Dále sloužila k předávání hmotného i nehmotného bohatství.

Rodina má 4 základní funkce:

- výchovná – rodiče vedou své dítě ke správnému stylu života, morálním hodnotám, návykům a tradicím,
- emoční – rodina zajišťuje pocit bezpečí, pochopení a vzájemnou důvěru,
- biologická – zajišťuje rozšiřování potomstva,
- ekonomická – finanční zajištění, učení o hospodaření s penězi a jejich hodnoty.

3.1 Druhy rodin

Dnes je známo několik rozdělení druhů rodin, avšak nejpřesnější pro nejlepší pochopení v závislosti na tématu je rozdělení do funkční rodiny, disfunkční rodiny, problémové rodiny a afunkční rodiny.

- Funkční rodina
 - jedná se o rodinu, která zajišťuje dobrý vývoj dítěte a plní všechny své funkce, je zdravá, co se vztahů týče, a členové rodiny se navzájem podporují.
- Problémová rodina
 - v problémové rodině je obvykle z části narušena jedna z jejích funkcí, avšak vývoj dítěte není nijak zvlášť narušen ani ohrožen.
- Disfunkční rodina

- v této rodině zcela nefunguje jedna nebo více funkcí rodiny, a je tak ohrožen zdravý vývoj dítěte.

- Afunkční rodina

- v tomto případě nefunguje skoro žádná funkce rodiny, vývoj a zdraví dítěte je velmi vážně ohroženo a musí zasahovat příslušné úřady (Policie ČR, odbory sociální péče).

Je víc než jasné, že domácí násilí může provázet kteroukoli rodinu, bez ohledu na její funkčnost, avšak jsou rodiny, ve kterých se tento problém přeci jen vyskytuje častěji než v těch ostatních.

Velmi důležitou roli hrají faktory ovlivňující násilí a tyranu, to znamená například finanční problémy v rodině, alkoholismus jednoho z partnerů nebo dokonce obou. Závislost na drogách, špatné emocionální zázemí, nebo také souhra všech okolností dohromady. Všechny tyto okolnosti mohou vést k domácímu násilí v rodině, a jsou i jistými spouštěči.

Další rozdělení disfunkčních rodin:

- liberální rodina: dítě nemá žádný řád a program, naopak velkou volnost,
- perfekcionista rodina: v této rodině jsou kladeny vysoké nároky na dítě, požadují se nemožné výkony bez ohledu na zájmy a touhy samotného dítěte,
- autoritářská rodina: zde je velmi přísný styl výchovy, doprovázen častými tresty a příkazy, dítě nemá takřka žádnou svobodu a možnost samostatně se rozvíjet,
- nezralá rodina: v brzkém věku poručení dětí, a sami rodiče často nebývají ještě dostatečně vyspělí,
- ambiciózní rodina: v této rodině je na prvním místě finanční stránka, nikoli emocionální, jde zde pouze o zabezpečení rodiny, ale po emocionální stránce členové rodiny často strádají,

- přetížená rodina: v tomto případě je kombinace všech možných problémů, finanční situace, špatná situace v zaměstnání, konflikty v rodině, nemoc člena rodiny.³²

„Poměrně často se setkáváme s tím, že funkčnost rodiny je chybně posuzována podle toho, zda rodina je či není úplná. Neúplné rodiny bývají ztotožňovány s rodinami nefunkčními. To je ovšem zavádějící, neboť úplná rodina může být těžce dysfunkční a neúplná rodina může fungovat dobře.“³³

Vznik domácího násilí je přece jen pravděpodobnější v dysfunkční rodině, ve které hrají roli návykové látky, alkoholismus, špatné zázemí a z toho plynoucí časté konflikty.

³² Poruchy rodiny Rozdělení rodin dle funkčnosti - problematika posuzování funkčnosti rodin, rodiny funkční, problémové, dysfunkční, a funkční. Multiproblémové. - ppt stáhnout. SlidePlayer - Nahrávejte a Sdílejte své PowerPoint prezentace [online]. Copyright © 2022 SlidePlayer.cz Inc. [cit. 08.03.2022]. Dostupné z: <https://slideplayer.cz/slide/11129365/>

³³ ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

4 Prevence domácího násilí

Vedle pomoci obětem domácího násilí je stejně zásadní prevence.

„Nový zákon jasně deklaruje, že prioritou je prevence ve smyslu včasné reakce (intervence), která zabrání opakování incidentů, a tudíž i eskalaci násilí v konkrétním případě. Tím nový zákon jasně deklaruje, že stát považuje domácí násilí už v jeho počátečních stádiích, kdy se ještě nemusí jednat o trestný čin, jednoznačně za nesoukromý a netolerovatelný jev.“³⁴

Abychom mohli předcházet problému jako je domácí násilí, je nutné včas rozeznat první příznaky, znát varovné signály, které této problematice předchází, může zachránit život. Není nic špatného přiznat si, že vztah jednoduše nefunguje a něco není v pořádku. Existují určitá vodítka, která nás mohou navést, Ševčík a Špatenková uvádějí souhrn otázek, na které si může každý zkusit odpovědět a odhalit tak včas problém:

Zde je ukázka několika otázek:

- Ignoruje partner/ka vaše pocity?
- Soustavně vás zesměšňuje?
- Ustavičně vás kritizuje, nadává vám, křičí na vás?
- Ponižuje vás v soukromí nebo i na veřejnosti?
- Hrozí, že ublíží vám či někomu blízkému?
- Příliš trestá, či zanedbává vaše děti?³⁵

Otázek pro včasné detekování domácího násilí je mnoho, a jsou k dispozici všem na internetu. Díky zamyšlení se nad nimi, a možností odpovědět si, můžeme předejít traumatům z domácího násilí. Pokud je většina odpovědí na tyto otázky kladná, je pravděpodobnost, že vztah mezi partnery nebo jinak blízkými osobami je opravdu nějakým způsobem narušený a nezdravý.

³⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Forenzní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

³⁵ ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

4.1 Vykázání jako prostředek prevence

„Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti, je policista oprávněn vykázat tuto osobu z bytu nebo domu společně obývaného s útokem ohroženou osobou (dále jen „společné obydlí“), jakož i bezprostředního okolí společného obydlí. Policista je oprávněn tuto osobu vykázat i v její nepřítomnosti.“³⁶

Do zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky byl zaveden také institut vykázání zákonem č. 135/2006 Sb., a umožnil tak Policii ČR rozhodovat o vykázání pachatele ze společného obydlí.

Vykázání slouží jako prevence před domácím násilím, aplikuje se ale zvláště v případech, ve kterých už nějaké násilí proběhlo. Je to také jedna z posuzovaných věcí policistů, pokud zjistí recesi násilí u přivolaného případu, není jiná možnost než tyrana vykázat. Dalším rizikovým faktorem také může být závislost na návykových látkách, alkoholu, nebo jiné vážné problémy vedoucí k agresí vůči partnerovi nebo jiné blízké osobě. Není tomu tak ale vždy, slouží i jako prevence před tyranem ve vztahu, ve kterém k žádnému násilí zatím nedošlo, ale riziko napadení je vysoké.

Po ohlášení napadení nebo čistě jen obavy z napadení na policii, má policista právo násilnou osobu po zjištění veškerých skutečností vykázat, a to na dobu 10 dnů. Než tomu tak ale učiní, musí získat veškeré dostupné informace, těmi jsou například výpovědi sousedů, popřípadě svědků, ohlašovatele, také skutečnost, zda dané osoby takový problém v minulosti řešili. Pokud po tom všem uzná za vhodné a bezpečné pachatele vykázat, učiní tak okamžitě na místě a ústně. K tomu samozřejmě předá oběma aktérům incidentu písemné potvrzení o vykázání.

³⁶ <https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-institut-vykazani.aspx>

Vykázaná osoba má povinnost okamžitě opustit společné obydlí, zdržet se styku s ohroženou osobou a opětovného vstupu do společného obydlí, a v neposlední řadě předat policistovi na jeho vyzvání veškeré klíče od společného domu či bytu. Vykázaná osoba si také může vzít nejnutnější věci pro následujících 10 dní.

Čuhelová dělí prevenci do tří kategorií:

- Primární: Tento způsob prevence je převážně ve společnosti, týká se například samotného postavení žen ve společnosti, podpory rovnosti ženského pohlaví. Dále sem patří větší míra informovanosti, co se tohoto problému týká, a naopak vyvrácení zažitých mýtů. Orgány, které mají na starost primární prevenci jsou například škola, stát, média, církve, ale i organizace, které se této problematice přímo věnují.
- Sekundární: Sekundární prevence se týká převážně těch, kteří se s násilím v rodině již setkali, nebo k němu mají předpoklady právě z prostředí, ve kterém vyrůstali, a kde se domácí násilí odehrávalo. Zde hrají roli speciální psychologické programy, azylové domy a též celostátní rejstřík násilných osob.
- Terciální: V posledním případě prevence jde převážně o změnu násilného chování a k ochraně obětí. Jde terapeutickou pomoc pro pachatele, a příslušnou pomoc pro oběti.³⁷

4.2 Instituce pomáhající obětem domácího násilí

Pomoc oběti domácího násilí může nabídnout každý z nás, už jen tím, že násilí v rodině nahlásí a přivolá potřebnou pomoc. Sama oběť to málokdy dokáže, proto i taková pomoc pomůže k odhalení domácího násilí a následnému řešení. Dále oběti pomůže rada, na jaké organizace se může obrátit pro pomoc, nebo poskytnutí útočiště i kdyby na přechodnou dobu. O emocionální pomoci ze strany okolí nemluvě.

³⁷ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. *Právo prakticky*. ISBN 978-80-7552-341-9.

Neodmyslitelnou roli v pomoci o oběti domácího násilí hrají **intervenční centra**, které poskytují okamžitou pomoc všem obětem bez ohledu na pohlaví či věk. V případě nezletilé osoby dále kontaktují zákonného zástupce, nebo OSPOD.

Pomoc intervenčních center je možné dělit do tří skupin:

- První skupina: zde je charakteristická moc státu a policejního orgánu, kdy mají tyto dvě složky moc separovat oběť od pachatele
- Druhá skupina: ve druhé skupině je převážně zaměření na odbornou pomoc v podobě psychologů, právníků, nebo sociálních pracovníků, zde mají poskytnout oběti ucelený náhled a potřebné informace na životní situaci a dát ji tak i možnost pro samostatné rozhodnutí
- Třetí skupina: třetí skupina se vyznačuje vlastní iniciativou oběti, je to pravděpodobně ta nejtěžší část, protože se musí oběť sama rozhodnout, jak se svou nelehkou životní situací naloží

„Intervenční centra vznikla 1.1. 2007 v návaznosti na institut vykázaní, který pomáhá v boji proti domácímu násilí v České republice a patříme mezi služby sociální prevence podle §60a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. Jsme jedním ze středisek Centra sociálních služeb Praha, příspěvkové organizace, jejímž zřizovatelem je Magistrát hlavního města Prahy.“³⁸

První pomoc je většinou poskytována přes telefonickou konzultaci, je to nejsnazší způsob, jak si požádat o rady a první kroky k vymanění ze situace. Následně jsou k dispozici také osobní konzultace na objednání. Do intervenčního centra je však možné přijít i bez objednání, ale není zde zaručena záruka plnohodnotné konzultace v závislosti na vytíženosti centra. Služby intervenčního centra jsou také zcela bezplatné a zaručují vystupovat v anonymitě, pokud je to potřeba.

³⁸ Pomoc při domácím násilí [online]. Dostupné z: <https://www.intervencnicentrum.cz/poslani-a-vize>

Intervenční centra nabízejí následující pomoc:

1) Sociálně právní poradenství

- tvorba bezpečnostního plánu,
- pomoc při jednání s policií a příslušnými úřady,
- zprostředkování azylových domů,
- doprovod a podpora při soudních jednání,
- pomoc při orientaci v sociálních dávkách,
- hledání různých možností a řešení v náročných životních situacích.

2) Právní poradenství

- řešení rozvodu, pomoc v s přípravou, nebo úprava poměrů k dětem,
- pomoc při sepsání návrhu na vydání předběžného opatření o prodloužení doby vykázání,
- řešení společného bydlení,
- podání trestního oznámení,
- příprava na soudní jednání.

3) Psychologická pomoc

- krizová intervence,
- psychologické poradenství,
- podpůrná socioterapeutická skupina.³⁹

Pomoc intervenčního centra také navazuje na policejní vykázání pachatele, nejpozději do 48 hodin od vykázání je oběti nabídnuta pomoc právě pracovníky intervenčního centra. Tento postup je ukotven v zákoně č. 135/2006 Sb.⁴⁰

Intervenční centra také aktivně informují široké okolí pomocí brožur, letáků na veřejných místech, o službách, které nabízejí a o veškerých informacích, které se domácího násilí a pomoci týkají.

³⁹ *Pomoc při domácím násilí [online]. Dostupné z: <https://www.intervencnicentrum.cz/copy-of-o-nas>*

⁴⁰ *[online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-135>*

Bílý kruh bezpečí

„BKB je zapsán v Registru poskytovatelů sociálních služeb MPSV (dle zákona č. 206/2006 Sb.) a v Registru poskytovatelů pomoci obětem trestných činů Ministerstva spravedlnosti (dle zákona č. 45/2013 Sb.).“⁴¹

Další organizací, která pomáhá obětem domácího násilí, a na kterou se mohou oběti násilí bezplatně obrátit je právě Bílý kruh bezpečí. Momentálně v České republice působí 14 poraden Bílého kruhu bezpečí.

Stejně jako ostatní intervenční centra nabízí pomoc ambulantní, terénní a pobytovou:

- Ambulantní pomoc spočívá v poskytnutí pomoci v prostorách poradny.
- Terénní pomoc je naopak poskytnutí služby například v místě bydliště, nebo na místě, které si sama ohrožená osoba zvolí např. nemocniční zařízení, kde je osoba hospitalizována. Tato forma je určena například osobám zdravotně znevýhodněným nebo omezeným věkem.
- Pobytová forma pomoci, pokud je to umožněné prostorami jednotlivých intervenčních center, může být nabídnuta pomoc právě formou ubytování či zajištění stravy. V momentě, kdy je kapacita intervenčního centra naplněná, mělo by mít IC sjednaná krizová lůžka pro případ potřeby. Například v azylových domech.

Azylové domy

- Poskytují pobytové služby osobám ve složité životní situaci, na přechodnou dobu.
- Mohou se zde ubytovat například matky s dětmi, které řeší domácí násilí ze strany svého partnera.
- Poskytování této služby je omezeno trváním nepříznivé životní situace.
- Momentálně funguje po celé české republice 31 azylových domů.

⁴¹ [online]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>

4.3 Právní rámec problematiky domácího násilí

V trestním zákoníku neexistuje trestný čin s názvem „domácí násilí“, avšak upravuje tento trestný čin podle § 199 trestního zákoníku Týrání osoby žijící ve společném obydlí, který se na tuto problematiku vztahuje.

„Podle tohoto ustanovení „kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta. Pokud pachatel spáchá uvedený čin zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví, páchá tento čin nejméně na dvou osobách nebo páchá-li tento čin po delší dobu, hrozí mu trest odnětí svobody na dvě léta až osm let. V případě, že pachatel tímto činem způsobí těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt, hrozí mu trest odnětí svobody na pět až dvanáct let.

V souvislosti s domácím násilím může docházet i k dalším trestným činům, jako např. týrání svěřené osoby (§ 198), ublížení na zdraví (§ 146), těžké ublížení na zdraví (§ 145), vydírání (§ 175), znásilnění (§ 185), násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci (§ 352), vražda (§ 140), omezování osobní svobody (§ 171), zbavení osobní svobody (§ 170), porušování domovní svobody (§ 178), porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182), neoprávněný zásah do práva k domu, bytu nebo nebytovému prostoru (§ 208 odst. 2), maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (§ 337 odst. 2), únos dítěte a osoby stížené duševní poruchou (§ 200) a další.“⁴²

Dále tuto problematiku upravují tyto zákony:

zákon č. 135/2006 Sb., § 273b Výkon rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným

„Výkon rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným

(1) *Nañídil-li soud předběžným opatřením, aby povinný dočasně opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo aby se zdržel setkávání s osobou,*

⁴² Co si představit pod pojmem domácí násilí | Persefona.cz. Persefona - Pomoc obětem domácího násilí a znásilnění [online]. Copyright © Persefona 2015 [cit. 11.01.2022]. Dostupné z: <http://www.persefona.cz/co-si-predstavit-pod-pojmem-domaci-nasili>

kteřou soud v usnesení označil, a nenavazoval kontakty s ní (§ 76b), zajistí také bezodkladný výkon tohoto rozhodnutí.

- (2) Výkon rozhodnutí se provede tak, že soud v součinnosti s příslušnými státními orgány vykáže povinného ze společného obydli, odebere mu všechny klíče od společného obydli, které povinný drží, a popřípadě mu zakáže setkávat se s označenou osobou nebo ji jinak kontaktovat. Soud zároveň poskytne povinnému příležitost, aby si bezprostředně při výkonu rozhodnutí vyzvedl ze společného obydli své osobní cennosti a dokumenty, jakož i věci, které slouží jeho osobní potřebě; během trvání předběžného opatření podle § 76b pak povinnému umožní vyzvednout i věci nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání.
- (3) Není-li povinný při výkonu rozhodnutí přítomen, poskytne mu soud na jeho žádost během lhůty uvedené v § 76b odst. 4 příležitost, aby si ze společného obydli vyzvedl věci uvedené v odstavci 2. O tomto právu soud povinného vyrozumí oznámením zanechaným na dveřích společného obydli.
- (4) Příslušným k výkonu rozhodnutí uvedeného v odstavci 1 je soud, který nařídil předběžné opatření.⁴³

zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, § 751, Zvláštní ustanovení proti domácímu násilí

- (1) Stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.
- (2) Stejně jako v odstavci 1 lze postupovat v případě, že se jedná o manžele rozvedené, jakož i v případě, kdy manželé nebo rozvedení manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti.⁴⁴

⁴³ 135/2006 Sb. Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zákon pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-135>

⁴⁴ 89/2012 Sb. Občanský zákoník (nový). Zákon pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#_

Postoj legislativy také můžeme dělit na dva základní přístupy k řešení této problematiky:

- represivní přístup: kriminalizace domácího násilí do skutkové podstaty trestného činu,
- preventivní přístup: ochrana poskytnutá poradenskými centry, nebo také vykázání.⁴⁵

⁴⁵ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. *Právo prakticky*. ISBN 978-80-7552-341-9.

PRAKTICKÁ ČÁST

5 METODIKA VÝZKUMU

Výzkumnou kvantitativní metodou v této práci je dotazníkové šetření pro širokou veřejnost. Výhodou dotazníku je rychlý sběr dat, naopak nevýhodou je zkreslení odpovědí respondentů.

5.1 Cíl výzkumu

Cílem praktické části je zjistit přehled a informovanost široké veřejnosti o problematice domácího násilí, potvrdit nebo vyvrátit stanovené hypotézy a zjistit nejčastější důvody vzniku domácího násilí. Výzkum dále zjišťoval, co přesně si lidé pod pojmem domácí násilí představuje, a zda respondenti vědí kam se v případě domácího násilí obrátit.

5.2 Výzkumné hypotézy

Hypotéza č. 1

Za oběť domácího násilí respondenti považují častěji ženu než muže.

Hypotéza č. 2

Nejčastější formou domácího násilí je podle názoru respondentů fyzické násilí.

Hypotéza č. 3

Nejčastější příčinou domácího násilí jsou podle názoru respondentů psychické potíže agresora.

Hypotéza č. 4

Většina respondentů by domácí násilí řešila nahlášením na Policii ČR.

Hypotéza č. 5

Řešení, která respondenti – oběti domácího násilí použili, byla převážně účinná.

5.3 Výzkumná metoda a organizace výzkumu

V bakalářské práci je použita technika pomocí dotazníku. Dotazník se skládá z 20 otázek, z toho 4 otázky byly zcela otevřené.

Výzkumný dotazník byl umístěn na sociální síť, protože mezi širokou veřejností mají největší dosah. Dotazník byl vytvořen pomocí serveru www.surveio.cz a sběr dat trval přesně 14 dní.

K hypotéze č. 1 se váže otázka č. 8, která se zabývá tím, kdo se podle široké veřejnosti častěji dopouští domácího násilí.

K hypotéze č. 2 se váže otázka č. 3, co se respondentům vybaví a co si představí pod pojmem domácí násilí.

K hypotéze č. 3 se váže otázka č. 14, která byla otevřená, aby mohli respondenti napsat svůj opravdový názor.

K hypotéze č. 4 se vážou otázky č. 16, 17, 18. Tyto otázky se zabývají o řešení domácího násilí, a zda byla řešení účinná.

5.4 Výzkumný vzorek

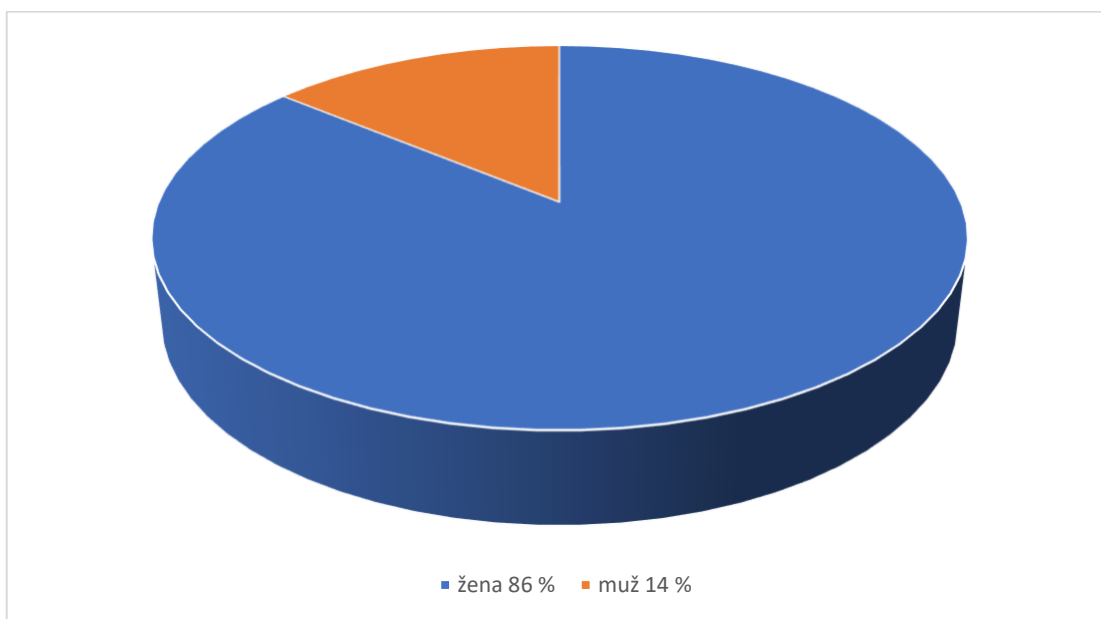
Dotazník byl umístěn na sociální síť, pro největší množství získaných dat, z co největší a nejrozmanitější skupiny lidí. Celkový počet respondentů je 103 z toho 89 žen a 14 mužů, jedná se o obyčejné lidi z řad široké veřejnosti.

6 Výsledky výzkumu

Výsledky dotazníkového šetření byly vyhodnoceny a jsou uváděny v grafech. Dále jsou vytvořeny tabulky pro lepší zhodnocení výsledků.

Otázka č. 1: Jakého jste pohlaví?

Graf 2: Pohlaví

Zdroj⁴⁶

V drtivé většině odpovídaly ženy (86 %), a muži pouhých 14 %.

Tabulka 2: Rozdělení respondentů podle pohlaví

Celkový počet respondentů	103
Ženy	89
Muži	14

Zdroj⁴⁷

⁴⁶ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

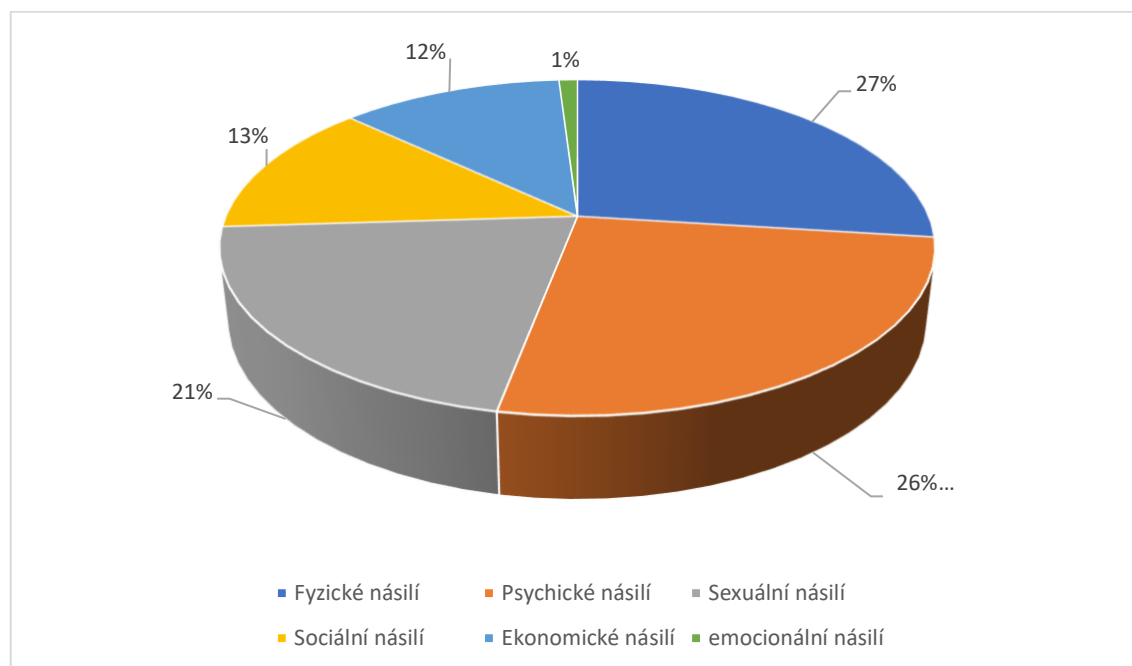
⁴⁷ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 2: Víte, co je to domácí násilí?

Zde je výsledek víc než jasný, všichni dotázaní respondenti uvádí, že vědí, co znamená domácí násilí. 100 %

Otázka č. 3: Co se Vám vybaví pod pojmem domácí násilí?

Graf 3: Co si široká veřejnost představuje pod pojmem domácí násilí

Zdroj⁴⁸

Zde měli respondenti možnost zaškrtnout více odpovědí pro větší přesnost, a je tak zřejmé, že pod pojmem domácí násilí si nepředstavují pouze fyzické násilí, i když je pro tuto variantu převážná většina 27 % respondentů. Psychické násilí uvádělo 26 % respondentů, sexuální násilí 21 %, sociální násilí 13 %, ekonomické násilí 12 % a 1 % respondentů uvedlo emocionální ve volné odpovědi.

⁴⁸ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

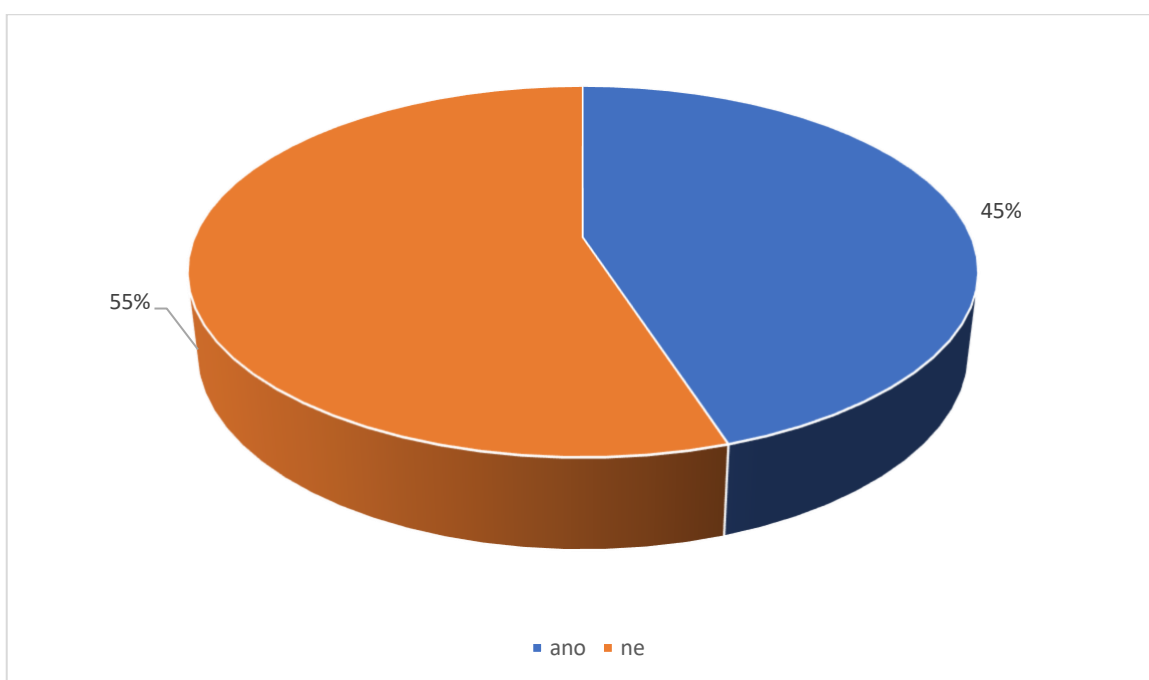
Tabulka 3: Počet zvolených odpovědí, v této otázce bylo možné zvolit více možností

Fyzické násilí	93
Psychické násilí	87
Sexuální násilí	70
Sociální násilí	45
Ekonomické násilí	40
Jiné (emocionální násilí)	3

Zdroj⁴⁹

Otázka č. 4: Máte osobní zkušenost s domácím násilím?

Graf 4: Osobní zkušenost s domácím násilím

Zdroj⁵⁰

V tomto případě uvedli respondenti (55 %), že neměli žádnou osobní zkušenost s domácím násilím, naopak 45 % respondentů uvedlo, že ano.

Tabulka 4: Osobní zkušenost s domácím násilím

Osobní zkušenost s domácím násilím	
Ano	45 %
Ne	55 %

Zdroj⁵¹

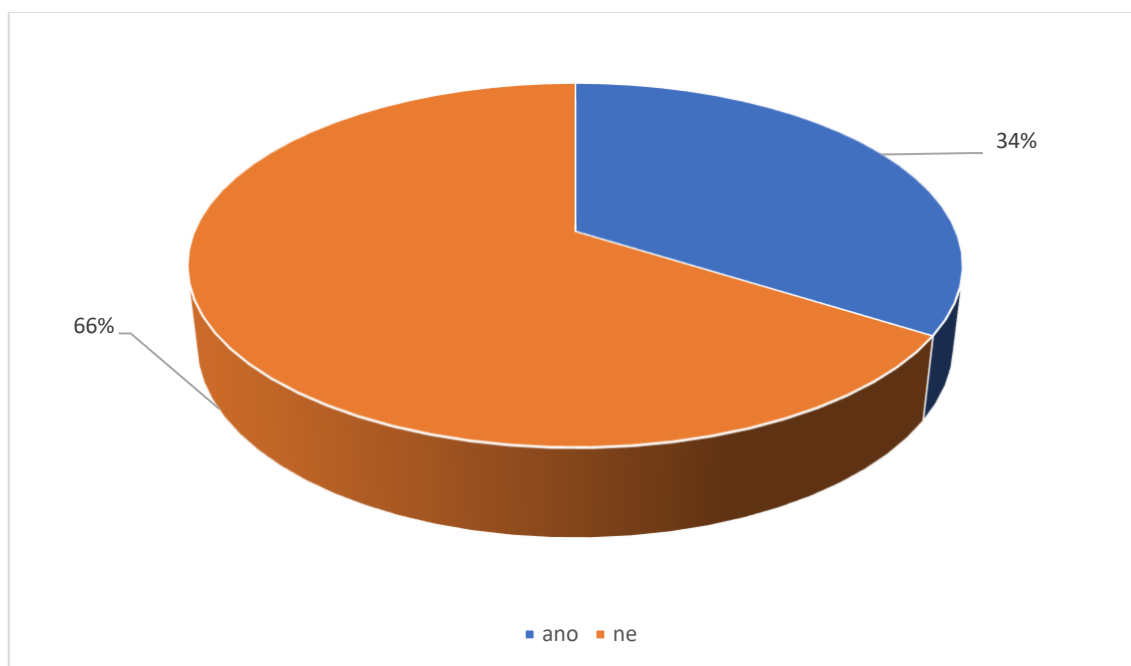
⁴⁹ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

⁵⁰ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

⁵¹ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 5: Týkalo se domácí násilí přímo Vás?

Graf 5: Týkalo se domácí násilí přímo Vás?

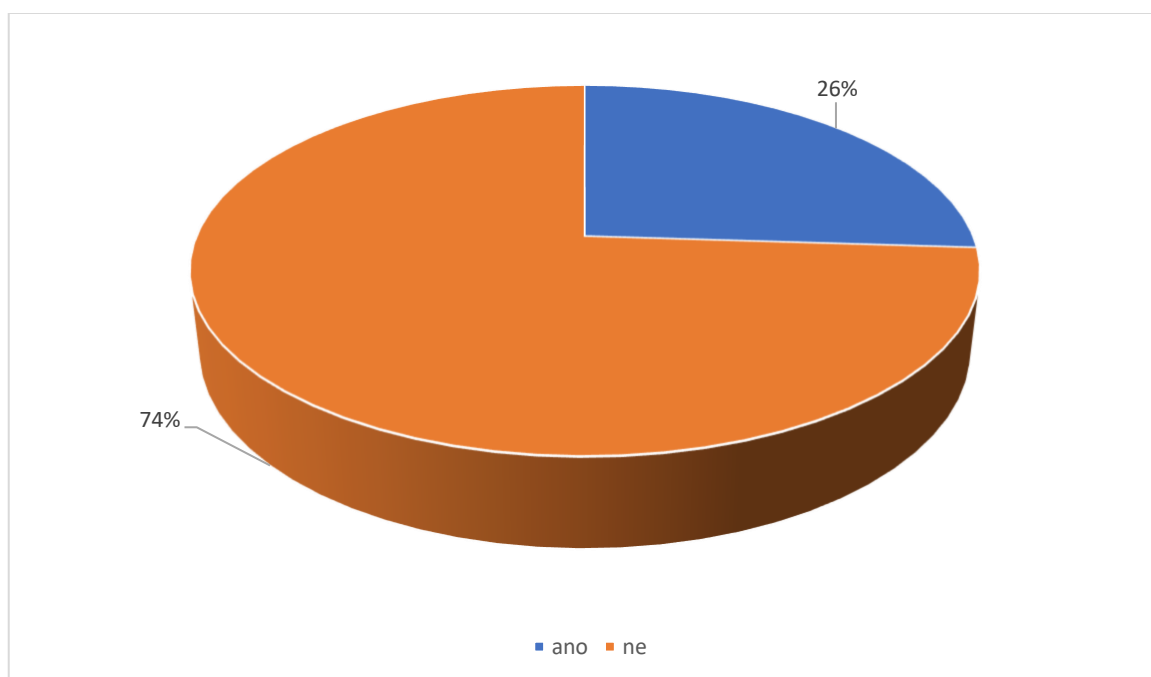
Zdroj⁵²

Odpověď ano uvedlo 34 % respondentů, naopak odpověď ne zaškrtnulo 66 %.

⁵² Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 6: Způsobil Vám někdy partner fyzické zranění?

Graf 6: Fyzické napadení ze strany partnera

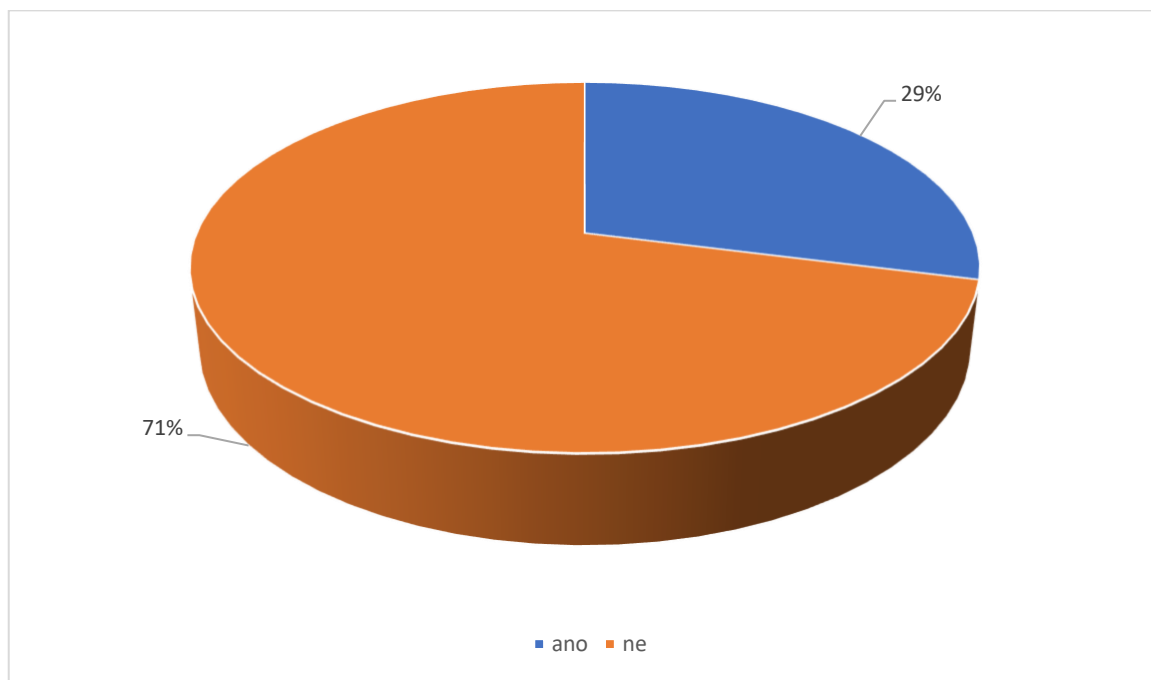
Zdroj⁵³

Zde převážná většina uvedla, že se nesetkali s fyzickým násilím ze strany jejich partnera (74 %), naopak 26 % respondentů uvedlo, že ano.

⁵³ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 7: Pokud si myslíte, že jste byli obětí domácího násilí, svěřili jste se někomu?

Graf 7: Pokud si myslíte, že jste byli obětí domácího násilí, svěřili jste se někomu?

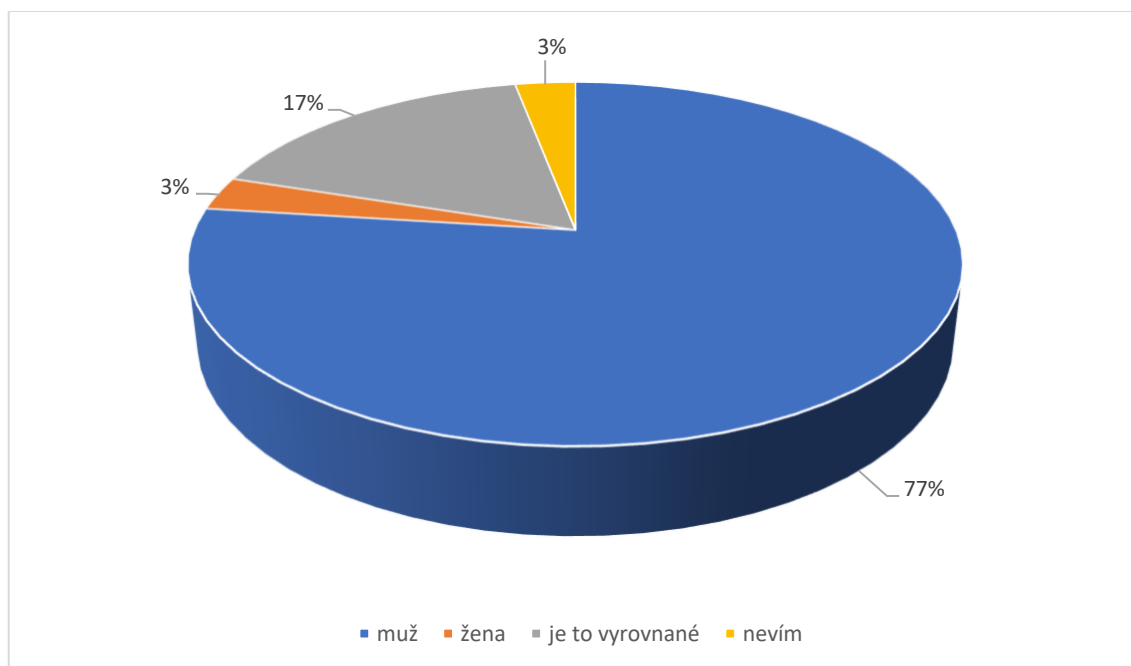
Zdroj⁵⁴

Velká většina respondentů uvedla, že i když si mysleli, že byli obětí domácího násilí, nikomu se nesvěřili. Respondenti, kteří uvedli jako odpověď ano, uváděli také komu se svěřili, učitelce ve škole, policii, lékaři, rodině.

⁵⁴ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 8: Kdo se podle Vás častěji dopouští domácího násilí?

Graf 8: Kdo je podle veřejnosti častěji pachatelem domácího násilí

Zdroj⁵⁵

Na tomto grafu je jasně zřetelné, že společnost má stále za agresora převážně muže.

Tabulka 5: Pachatel domácího násilí

Kdo je častěji pachatelem domácího násilí	
Muž	77 %
Žena	3 %
Je to vyrovnané	17 %
Nevím	3 %

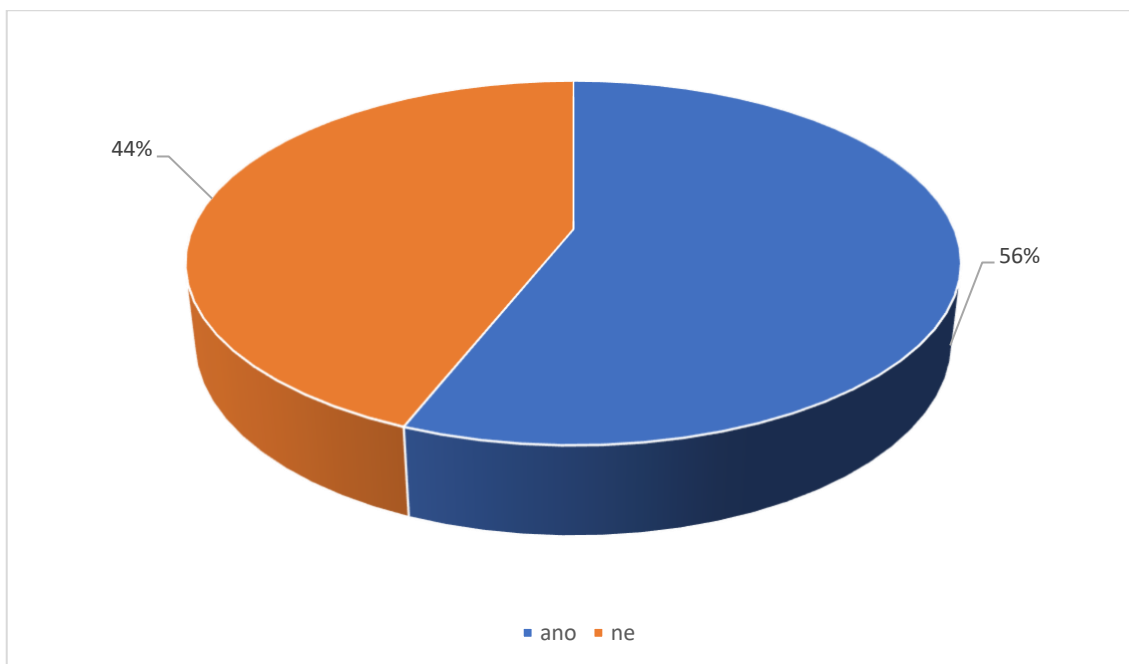
Zdroj⁵⁶

⁵⁵ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

⁵⁶ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 9: Víte o jiném případě domácího násilí? (u příbuzných, sousedů, přátel...)

Graf 9: Povědomí o domácím násilí v blízkém okolí

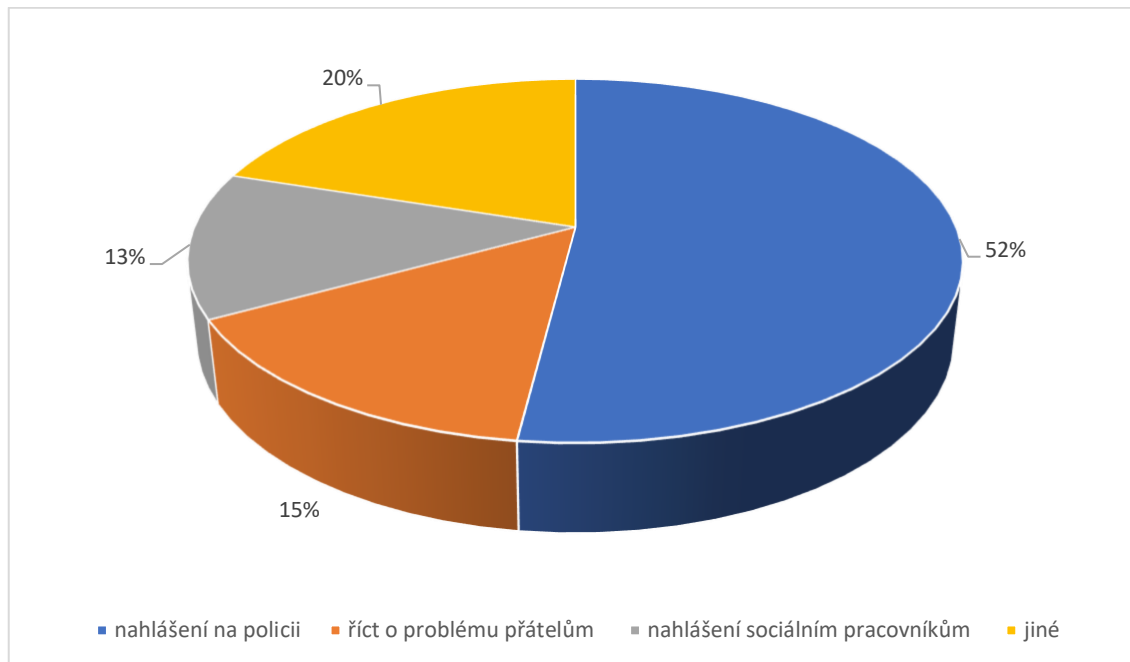
Zdroj⁵⁷

Většina (56 %) respondentů uvádí, že vědí o domácím násilí, které se děje v jejich blízkém okolí, naopak 44 % uvádí, že ne. Skutečnost, že nadpoloviční většina respondentů uvádí, že vědí o domácím násilí z blízkého okolí je alarmující.

⁵⁷ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 10: Jak byste se zachovali v případě zjištění domácího násilí u někoho blízkého?

Graf 10: Jak by respondenti řešili domácí násilí v blízkém okolí

Zdroj⁵⁸

Nadpoloviční většina zde uvádí, že v případě zjištění domácího násilí u někoho z blízkého okolí, by situaci řešili nahlášením na policii.

Tabulka 6: Řešení domácího násilí v blízkém okolí

Jak byste se zachovali v případě zjištění domácího násilí u někoho blízkého?	
Nahlášení na policii	52 %
Nahlášení sociálním pracovníkům	13 %
Říct o tom přátelům	15 %
Jiné	20 %

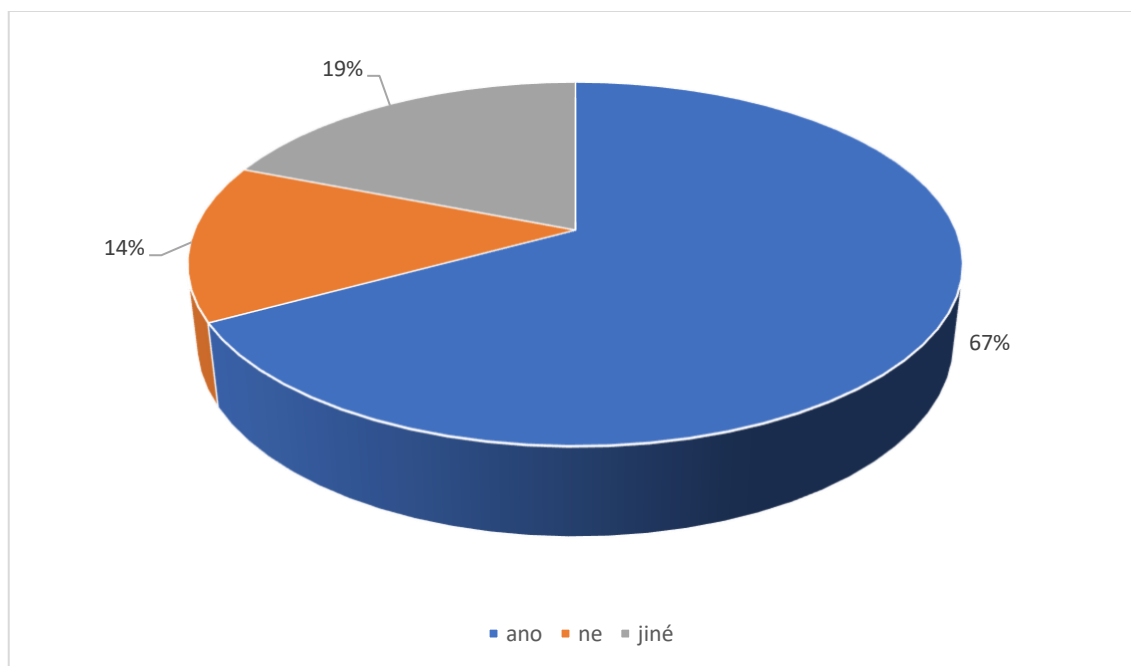
Zdroj⁵⁹

⁵⁸ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

⁵⁹ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 11: Víte kam se obrátit, pokud byste se ocitli v roli oběti domácího násilí?

Graf 11: Zda respondenti vědí, kam se obrátit pro pomoc v případě domácího násilí

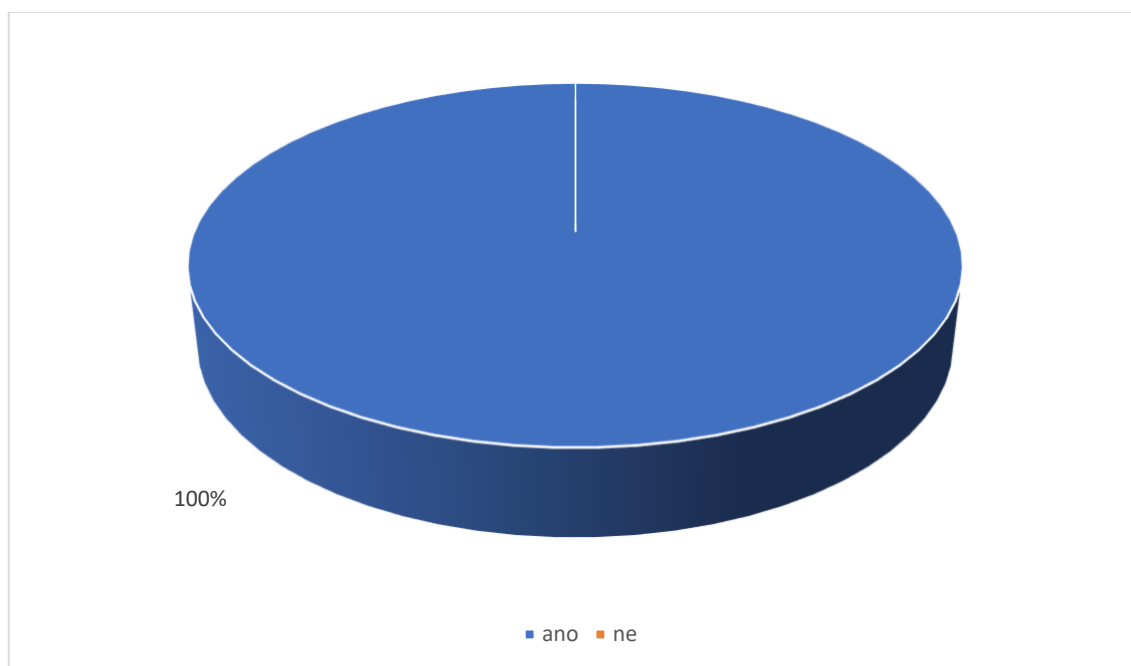
Zdroj⁶⁰

V otázce zda respondenti vědí kam se při takovém problému obrátit, převážná většina odpověděla kladně (67 %), 14 % respondentů naopak uvedlo, že nevědí kam by se v případě domácího násilí obrátili. Respondenti také uvedli příklady kam by se případně obrátili (policie, Linka bezpečí, Bílý kruh bezpečí, neziskové organizace, terapeut).

⁶⁰ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 12: Mělo by se o domácím násilí více mluvit?

Graf 12: Zda by se mělo domácí násilí více probírat ve společnosti

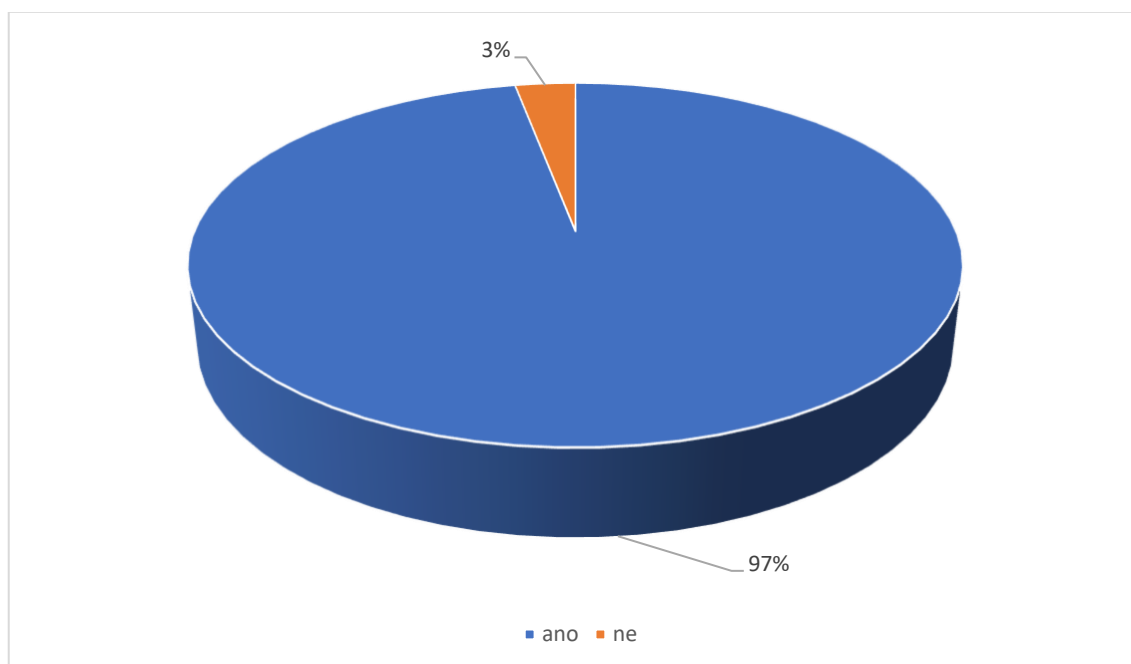
Zdroj⁶¹

V této otázce, zda by se mělo o domácím násilí více hovořit, měli všichni respondenti zcela jasno, a to že ano (100 %).

⁶¹ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 13: Mělo by se domácí násilí více rozebírat ve školách?

Graf 13: Informovanost dětí ve škole

Zdroj⁶²

V tomto případě byli respondenti dotázáni, zda by se mělo o domácím násilí mluvit s dětmi ve školách. Valná většina odpověděla, že ano (97 %), ne odpověděli 3 % respondentů, bez uvedení důvodu.

Otázka č. 14

Tabulka 7: Přímé odpovědi dotázaných respondentů

Přímé odpovědi dotázaných respondentů, na otázku, proč dochází k domácímu násilí	
Psychická labilita agresora	21
Nadřazenost nad partnerem	15
Alkoholismus	13
Přenos z dětství	9
Žárlivost	5
Špatná komunikace	5
Bezdůvodná agrese	4
Nevyrovnanost se sebou samým	4

⁶² Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

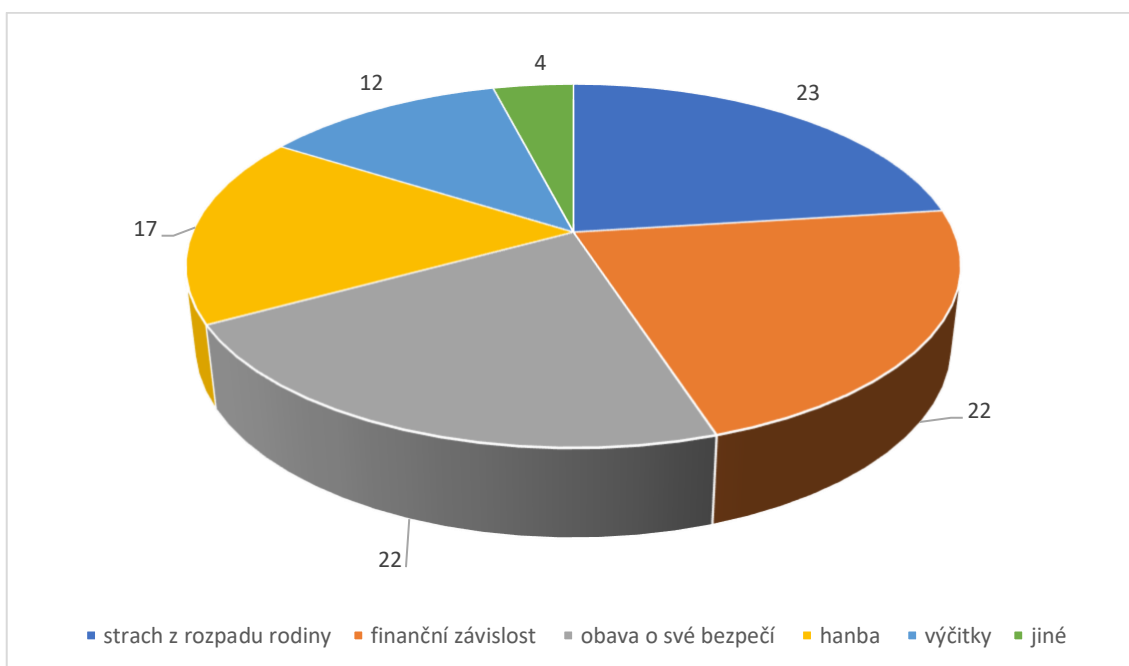
Nevěra	2
Nedostatek sebevědomí	1
Různé	1

Zdroj⁶³

Vzhledem k tomu, že otázka č. 14 byla otevřená, a respondenti tak měli možnost napsat svůj názor, zvolila jsem vyjádření pomocí tabulky pro přesnější vyobrazení. Na tuto otázku celkově odpovědělo 80 respondentů z celkového množství 103.

Otázka č. 15: Proč oběť domácího násilí setrvává ve společné domácnosti s agresorem?

Graf 14: Důvody proč oběť setrvává ve vztahu s agresorem

Zdroj⁶⁴

V tomto případě je výsledek poměrně vyrovnaný, 23 % respondentů uvádí strach z rozpadu rodiny, 22 % respondentů dále uvádí finanční závislost na agresorovi, dalších 22 % uvádí obavy o své bezpečí, 17 % dotázaných uvádí jako důvod hanbu, 12 % výčitky a 4 % dotázaných uvedlo „jiné“.

⁶³ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

⁶⁴ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 16: Jak jste řešili domácí násilí ve Vaší rodině?

Tabulka 8: Způsoby řešení domácího násilí

Způsoby řešení, které uváděli respondenti na základě jejich zkušeností	
Neřešili tento problém	48
Rozvod, odchod, policie (nahlášení)	35
Bez odpovědi	5
Zajištění lepší komunikace	4
Vyhledání pomoci pro sebe sama	1
Svůj způsob řešení	1

Zdroj⁶⁵

Tato tabulka navazuje na otázku č. 16. Otázka byla otevřená proto aby mohli respondenti psát své vlastní odpovědi. Nejčastější odpovědí bylo, že tento problém nemuseli ve své rodině řešit 48 respondentů, naopak 35 respondentů uvedlo, že domácí násilí řešili právě nahlášením příslušným orgánům a následně odchodem od tyрана.

Otázka č. 17: Jak bylo řešeno domácí násilí v jiném případě, o němž víte? (u příbuzných, známých...)

Tabulka 9: Jak bylo řešeno domácí násilí v blízkém okolí

Nesetkali se s tímto problémem	38
Rozvod, rozchod, opuštění partnera	23
Policie ČR	17
Setrvávají ve vztahu	12
Neodpověděli	10
OSPOD	3

Zdroj⁶⁶

Otázka č. 17 měla též otevřenou možnost odpovědí, proto je zvolena forma zhodnocení výsledku pomocí tabulky.

Celkově z 103 respondentů neopovědělo vůbec 10 dotázaných, 38 dotázaných se s problémem naopak nesetkali, 23 lidí uvedlo, že tento problém byl v okolí řešen

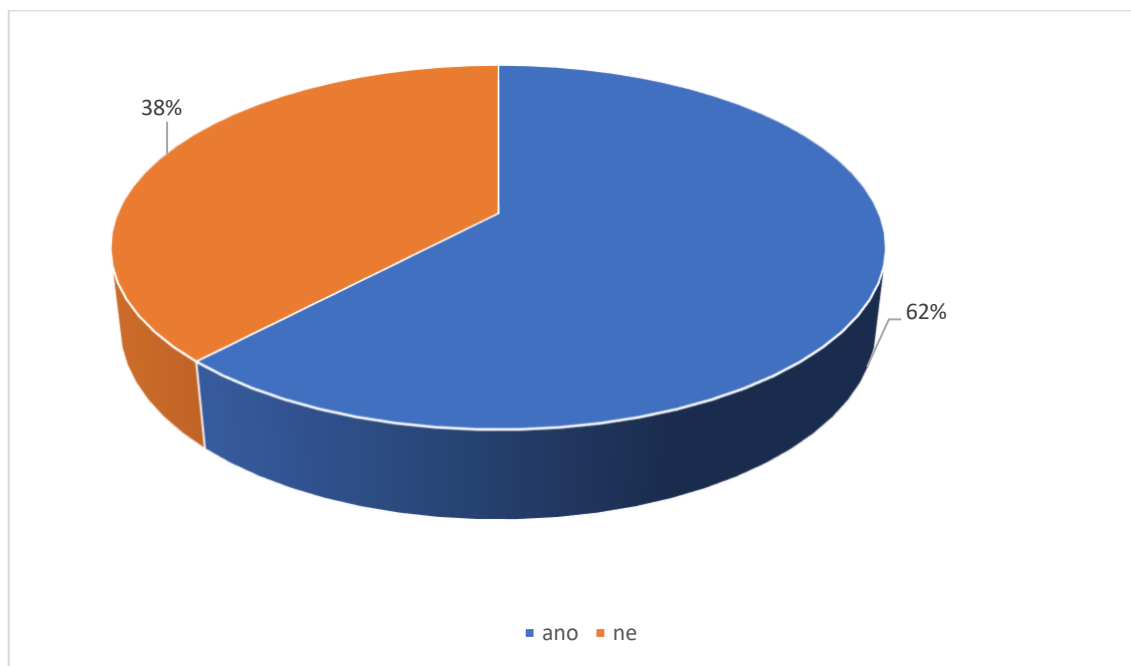
⁶⁵ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

⁶⁶ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

odchodem od partnera. 17 respondentů uvedla nahlášení na policii, 3 respondenti uvedli nahlášení na OSPOD a 12 respondentů uvedlo, že vědí případy, kdy někdo z blízkého okolí setrvává ve vztahu s násilným partnerem.

Otázka č. 18: Bylo řešení, které jste podnikli Vy nebo někdo blízký, účinné?

Graf 15: Účinnost opatření

Zdroj⁶⁷

V této otázce byl kladen důraz na účinnost opatření proti domácímu násilí, kdy 62 % respondentů uvádí, že ano. 38 % respondentů naopak uvedli, že ne.

⁶⁷ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

Otázka č. 19: Znáte některou instituci, která se zabývá ochranou domácího násilí?

Tabulka 10: Instituce pro pomoc obětem domácího násilí

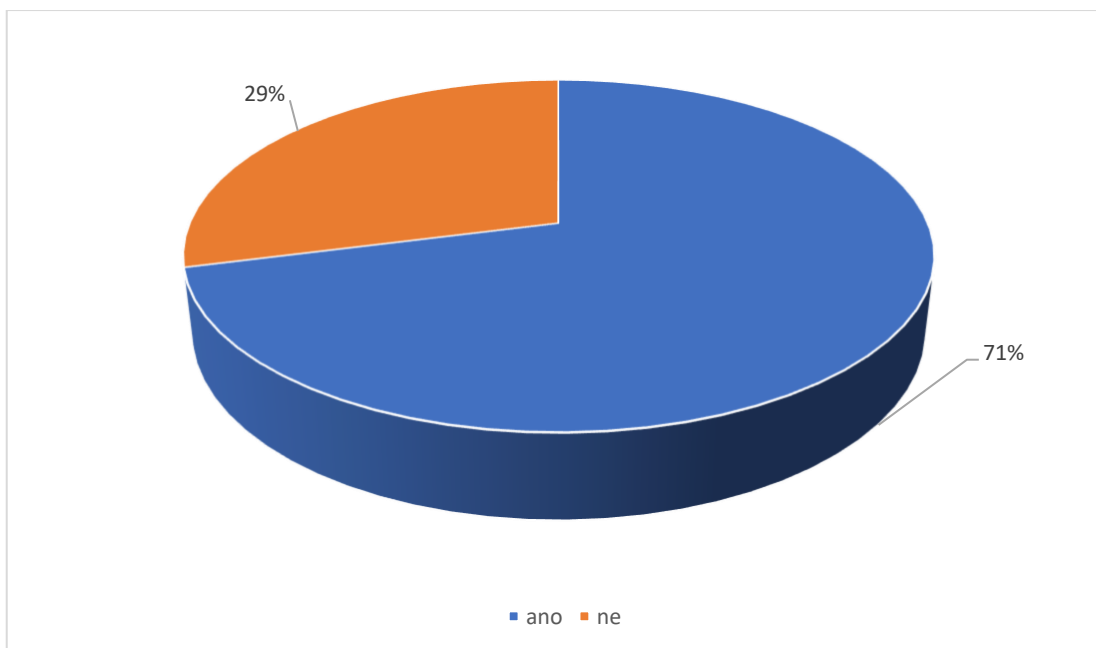
Bílý kruh bezpečí	21
Rosa	7
Policie ČR	6
Linka bezpečí	6
Intervenční centra	2
Institut vykázaní	1
Člověk v tísni	1
Azylový dům pro týrané ženy	3
OSPOD	6
Profem	2

Zdroj⁶⁸

V otázce číslo 19 měli opět respondenti možnost volné odpovědi. Ze 103 tázaných respondentů, kladně odpovědělo 63 respondentů, z toho 55 přímo uvedlo názvy institucí. Naopak 39 respondentů uvedlo, že neznají instituce na pomoc obětem domácího násilí. 1 respondent neodpověděl nic.

Otázka č. 20: Máte informace, jak se zachovat při domácím násilí?

Graf 16: Informovanost o chování v případě domácího násilí

Zdroj⁶⁹

⁶⁸ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

⁶⁹ Autor práce, 2022 (vlastní šetření)

7 Interpretace a ověření hypotéz

H1 - Za obět' domácího násilí respondenti považují častěji ženu než muže.

- U této hypotézy lze očekávat výsledek, že je žena častěji obětí domácího násilí. Ve výzkumu se této hypotézy dotýkala otázka č. 8 „Kdo se podle Vás častěji dopouští domácího násilí?“ Respondenti uváděli ze 77 % muže jako agresora, ženu pouze ve 3 %. **H1 se potvrdila.**

H2 - Nejčastější formou domácího násilí je podle názoru respondentů fyzické násilí.

- I při této hypotéze se dal výsledek očekávat, a to, že v podvědomí společnosti největší podíl domácího násilí zastává fyzické násilí. K této hypotéze se váže otázka č. 3 „Co se Vám vybaví pod pojmem domácí násilí?“ 93 respondentů uvádí fyzické násilí, celkem 27 %. Výsledky u možnosti psychického násilí byly velmi těsné, přesto však na první místě je stále fyzické násilí. **H2 se potvrdila.**

H3 - Nejčastější příčinou domácího násilí jsou podle názoru respondentů psychické potíže agresora.

- V tomto případě se vycházelo z povědomí široké veřejnosti a popřípadě jejich vlastních zkušeností. K této hypotéze se váže otázka č. 14. „Proč podle Vás dochází k domácímu násilí?“ Z celkového počtu dotázaných největší množství odpovědělo jako důvod psychický stav agresora. **H3 se potvrdila.**

H4 - Většina respondentů by domácí násilí řešila nahlášením na Policii ČR.

- Při této hypotéze bylo předpokládáno, že se valná většina dotázaných obrátí s problémem domácího násilí na Policii ČR, k této hypotéze se váže otázka 10. „Jak byste se zachovali v případě zjištění domácího násilí
-

u někoho blízkého?“ Celkově odpovědělo 52 % pro nahlášení na policii.

H4 se potvrdila.

H5 - Řešení, která respondenti – oběti domácího násilí použili, byla převážně účinná.

- K této hypotéze se váže otázka č. 18: „Bylo řešení, které jste podnikli Vy nebo někdo blízký, účinné?“ Převážná většina 62 % respondentů uvedla, že ano. **H5 se potvrdila.**

Některé odpovědi dotázaných respondentů nebyly ničím překvapujícím, určité odpovědi na otázky se naopak daly předpokládat. Z odpovědí lze usuzovat, že široká veřejnost je poměrně dobře informována o problematice domácího násilí.

Cílem práce bylo zjistit nejčastější důvody vzniku domácího násilí, a zjistit, zda jsou způsoby řešení tohoto problému účinné. Z výzkumu pomocí dotazníkového šetření vyplývá, že mezi nejčastější důvody pro vznik domácího násilí je psychická labilita jednoho z partnerů, touha po moci a kontroly nad partnerem, závislosti na návykových látkách, přenos z dětství a žárlivost. Díky výzkumu bylo také možné zjistit druhý ze stanovených cílů, jestli jsou opatření proti domácímu násilí účinná, nadpoloviční většina dotázaných uvedla, že ano (62 %).

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo hlubší poznání a objasnění domácího násilí v rodině. Do 70. let minulého století problematice domácího násilí nebyla věnována prakticky žádná pozornost. Pramenilo to jistě i z postavení žen ve společnosti a celkového vztahu k ženám. Postupem času s přibývajícími a medializovanějšími případy se této problematice začala společnost více věnovat a v 90. letech byly prováděny první výzkumy, které se zabývaly násilím na ženách. I dnes se můžeme setkat s bagatelizací tohoto problému, avšak společnost v pohledu na domácí násilí udělala neuvěřitelný pokrok.

V první části bakalářské práce je pozornost zaměřena na domácí násilí po stránce teoretické. Jedná se o podrobnější vysvětlení základních pojmů a skutečností, například transgenerační přenos traumatu. U obětí domácího násilí je v této bakalářské práci snaha soustředit se nejen na ženy jako oběti, ale také na muže a seniory, jelikož jsou v tomto případě ve velké míře opomíjeni. V teoretické části nalezneme i objasnění různých druhů násilí nebo typologii obětí. Dále je v teoretické části snaha o vyvrácení nejčastěji prezentovaných mýtů, jako například, že obětí domácího násilí se může stát pouze bojácná a slabá žena. Není tomu tak, jak je v práci dokázáno, obětí domácího násilí se může stát takřka kdokoliv. A aby se tomu tak nedělo, pozornost by se měla více soustředit na osvětu ohledně této problematiky. Aby každý, kdo se ocitne v domácím násilí, věděl, jak se má chovat, na koho se obrátit, nebál se udělat ten první krok, a co je důležitější, aby včas taková rizika rozeznal a ze vztahu odešel. Prevence je nejdůležitějším způsobem předcházení problému a nezbytné jsou dostatečné informace, neboť násilí mezi lidmi bude vždy. Ale můžeme se mu pokusit vyhnout, pokud včas rozpoznáme hrozící nebezpečí.

V části praktické byly pomocí dotazníkového šetření a sběru dat vyhodnoceny jednotlivé odpovědi všech dotázaných respondentů. Dotazník byl záměrně umístěn mezi širokou veřejnost, cílem bylo zjistit názory, postoje a hlavně přehled ohledně domácího násilí v dnešní době. V průběhu výzkumu se v převážné většině vyskytly rozumné názory, bylo z nich patrné, že dotyční respondenti mají povědomí o této problematice. Byly však

i názory opačné, které by bylo možné očekávat před třiceti lety, nikoli v současné době při dnešní informovanosti. Těchto názorů však byla drtivá menšina.

Je důležité zmínit, že výsledky výzkumu nelze aplikovat na celou populaci, jedná se pouze o malý náhodně vybraný vzorek respondentů.

Výsledky výzkumu bakalářské práce ukazují že cíle bakalářské práce byly splněny, a stanovené hypotézy potvrzeny.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ČERMÁK, Ivo. *Lidská agrese a její souvislosti. Žďár nad Sázavou: Fakta, 1998. ISBN 80-902614-1-8.*

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Domácí násilí: nebezpečné rodinné vztahy ve 21. století. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. ISBN 978-80-7380-806-8.*

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.*

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [domácí násilí, stalking, predikce násilí]. Praha: Grada, 2008. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2207-8.*

ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-341-9.*

ŠEVČÍK, Drahomír a Naděžda ŠPATENKOVÁ. *Domácí násilí: kontext, dynamika a intervence. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.*

TÓTHOVÁ, Jana. *Úvod do transgenerační psychologie rodiny: transgenerační přenos vzorců rodinného traumatu a zdroje jeho uzdravení. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-856-2.*

Seznam použitých internetových zdrojů

Co si představit pod pojmem domácí násilí | Persefona.cz. Persefona - Pomoc obětem domácího násilí a znásilnění [online]. Copyright © Persefona 2015 [cit. 11.01.2022].

Dostupné z: <http://www.persefona.cz/co-si-predstavit-pod-pojmem-domaci-nasili>
Domácí násilí: co to je? | NZIP. NZIP – Národní zdravotnický informační portál [online]. Copyright © SrdjanVrebac [cit. 09.01.2022]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/101-domaci-nasili-zakladni-informace>

Domácí násilí z pohledu agresora. České Budějovice, 2015. Dostupné také z: <https://theses.cz/id/yzdw64/16349156>. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Zdravotně sociální fakulta Katedra sociální práce. Vedoucí práce PhDr. Martina Hrušková, Ph.D.

Domácí násilí - institut vykazání a další informace - Ministerstvo vnitra České republiky. Úvodní strana - Ministerstvo vnitra České republiky [online]. Copyright © 2021 Ministerstvo vnitra České republiky, všechna práva vyhrazena [cit. 02.03.2022].

Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/domaci-nasili-institut-vykazani-a-dalsi-informace.aspx>

Domáci násilí II. – údaje z výzkumů | Stem.cz. Stem.cz | Empirický výzkum pro fungující demokracii [online]. Copyright © Copyright Stem, powered by [cit. 07.03.2022]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/domaci-nasili-ii-udaje-z-vyzkumu/>

Domáci násilí II. – srovnání s rokem 2001 | Stem.cz. Stem.cz | Empirický výzkum pro fungující demokracii [online]. Copyright © Copyright Stem, powered by [cit. 07.03.2022]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/domaci-nasili-ii-srovnani-s-rokem-2001/>

Násilí v partnerském vztahu | Šance Dětem. homepage | Šance Dětem [online]. Copyright © [cit. 12.01.2022]. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/nasili-v-partnerskem-vztahu>

Oběťmi domácího násilí se stále častěji stávají seniorky a senioři. Jen zlomek z nich si ale řekne o pomoc | Elpida. Elpida pro seniory | Elpida [online]. Dostupné z: <https://www.elpida.cz/linka-senioru-domaci-nasili>

[online]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/11736765826-z-lasky-nenavist-2-domaci-nasili-na-muzich/>

[online]. Dostupné z: <https://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>

[online]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/10617868301-z-lasky-nenavist/>

[online]. Copyright © 2022 Nadace Open Society Fund Praha [cit. 11.01.2022]. Dostupné z: <http://www.dejmezenamsanci.cz/wp-content/uploads/2017/06/Prevence-a-reseni-AD-domaci-nasili-na-zenach-jako-kompetence-socialni-ch-pracovni-ku-student.pdf>

[online]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-135>

PIKÁLKOVÁ, Simona, ed. Mezinárodní výzkum násilí na ženách - Česká republika/2003: příspěvek k sociologickému zkoumání násilí v rodině. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, c2004. ISBN 80-7330-054-0.

Pomoc při domácím násilí [online]. Dostupné z: <https://www.intervencnicentrum.cz/poslani-a-vize>

Pomoc při domácím násilí [online]. Dostupné z: <https://www.intervencnicentrum.cz/copy-of-o-nas>

<https://www.policie.cz/clanek/preventivni-informace-institut-vykazani.aspx>

<https://www.rodina.cz/clanek6055.htm>

stop znasilneni.cz. stop znasilneni.cz [online]. Copyright © 2009 [cit. 07.02.2022].
Dostupné z: <https://stopznasilneni.ecn.cz/cz/znasilneni/myty-a-fakta>

stop znasilneni.cz. stop znasilneni.cz [online]. Copyright © 2009 [cit. 07.02.2022].

Dostupné z: <https://stopznasilneni.ecn.cz/cz/znasilneni/znasilneni-o-kterych-se-nemluvi>

Úvodní stránka | Vláda ČR [online]. Copyright © [cit. 11.01.2022]. Dostupné z:
<https://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Domaci-nasili-a-sexualni-nasili-v-roce-2021.pdf>

Znaky a druhy domácího násilí | magdalenium.cz. Pomoc obětem domácího násilí |
Magdalenium [online]. Copyright © 2022 Magdalenium, [cit. 11.01.2022]. Dostupné z:
<https://www.magdalenium.cz/znaky-a-druhy-domaciho-nasili>

Ostatní zdroje

89/2012 Sb. Občanský zákoník (nový). Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 12.01.2022].
Dostupné z: https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#_

135/2006 Sb. Zákon, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. Copyright © AION CS, s.r.o. 2010 [cit. 12.01.2022]. Dostupné z:
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-135>

SEZNAM OBRÁZKŮ GRAFŮ, A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Cyklus domácího násilí	8
---	---

Seznam grafů

Graf 1: Počet trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí.....	11
Graf 2: Pohlaví.....	45
Graf 3: Co si široká veřejnost představuje pod pojmem domácí násilí	46
Graf 4: Osobní zkušenost s domácím násilím	47
Graf 5: Týkalo se domácí násilí přímo Vás?	48
Graf 6: Fyzické napadení ze strany partnera	49
Graf 7: Pokud si myslíte, že jste byli obětí domácího násilí, svěřili jste se někomu?	50
Graf 8: Kdo je podle veřejnosti častěji pachatelem domácího násilí.....	51
Graf 9: Povědomí o domácím násilí v blízkém okolí	52
Graf 10: Jak by respondenti řešili domácí násilí v blízkém okolí	53
Graf 11: Zda respondenti vědí, kam se obrátit pro pomoc v případě domácího násilí ...	54
Graf 12: Zda by se mělo domácí násilí více probírat ve společnosti	55
Graf 13: Informovanost dětí ve škole	56
Graf 14: Důvody proč oběť setrvává ve vztahu s agresorem.....	57
Graf 15: Účinnost opatření	59
Graf 16: Informovanost o chování v případě domácího násilí	60

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí.....	11
Tabulka 2: Specifikace domácího násilí	14
Tabulka 3: Rozdělení respondentů podle pohlaví.....	45
Tabulka 4: Počet zvolených odpovědí, v této otázce bylo možné zvolit více možností.	47
Tabulka 5: Osobní zkušenost s domácím násilím.....	47
Tabulka 6: Pachatel domácího násilí	51
Tabulka 7: Řešení domácího násilí v blízkém okolí.....	53

Tabulka 8: Přímé odpovědi dotázaných respondentů	56
Tabulka 9: Způsoby řešení domácího násilí	58
Tabulka 10: Jak bylo řešeno domácí násilí v blízkém okolí.....	58
Tabulka 11: Instituce pro pomoc obětem domácího násilí	60

SEZNAM PŘÍLOH

Seznam příloh

Příloha A - Dotazník 1	II
------------------------------	----

Domácí násilí v rodině

Dobrý den,

věnujte prosím několik minut svého času vyplnění následujícího dotazníku, na téma domácí násilí v rodině. Vaše odpovědi mi pomohou pro dokončení praktické části mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní a zabere asi 5 minut.

Předem děkuji za Váš čas a odpovědi.

Lenka Heřmanová.

1. Jakého jste pohlaví?

Vyberte jednu odpověď

- žena
- muž

2. Víte, co je to domácí násilí?

Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne

3. Co se Vám vybaví pod pojmem domácí násilí?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- fyzické násilí
- psychické násilí
- sexuální násilí
- sociální násilí
- ekonomické násilí

- Jiná...

4. Máte osobní zkušenost s domácím násilím?

Vyberte jednu odpověď

- ano
- spíše ano
- ne
- spíše ne

5. Týkalo se domácí násilí přímo Vás?

Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne

6. Způsobil Vám někdy partner fyzické zranění?

Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne

7. Pokud si myslíte, že jste byli obětí domácího násilí, svěřili jste se někomu? (pokud ano, komu)

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- ano
- ne

- Jiná...

8. Kdo se podle Vás častěji dopouští domácího násilí?

Vyberte jednu odpověď

- žena
- muž
- je to vyrovnané
- nevím

9. Víte o jiném případě domácího násilí? (u příbuzných, sousedů, přátel...)

Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne

10. Jak byste se zachovali v případě zjištění domácího násilí u někoho blízkého?

Vyberte jednu odpověď

- nahlášení na policii
- říct o tom kamarádům
- nahlášení sociálním pracovníkům

- Jiná...

11. Víte, kam se obrátit, pokud byste se ocitli v roli oběti domácího násilí? (pokud ano, kam)

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- ano
- ne

- Jiná...

12. Mělo by se o domácím násilí více mluvit? (pokud ne, proč)

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- ano
- ne

- Jiná...

13. Mělo by se domácí násilí více rozebírat ve školách?

Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne

14. Proč podle Vás dochází k domácímu násilí?

stručně zdůvodněte

- Napište jedno nebo více slov...

15. Proč oběť domácího násilí setrvává ve společné domácnosti s agresorem?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- strach z rozpadu rodiny
- hanba
- finanční závislost na agresorovi
- výčitky
- obava o své bezpečí

- Jiná...

16. Jak jste řešili domácí násilí ve Vaší rodině?

- Napište jedno nebo více slov...

17. Jak bylo řešeno domácí násilí v jiném případě, o němž víte? (u příbuzných, známých...)

- Napište jedno nebo více slov...

18. Bylo řešení, které jste podnikli Vy nebo někdo blízký, účinné?

Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne

19. Znáte některou instituci, která se zabývá ochranou před domácím násilím?

- Napište jedno nebo více slov...

20. Máte informace, jak se zachovat při domácím násilí?

Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Lenka Heřmanová

Obor: Andragogika

Forma studia: Denní studium

Název práce: Domácí násilí v rodině

Rok: 2022

Počet stran textu:

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 7

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 26

Vedoucí práce: doc. PhDr. Alena Svobodová, CSc.